

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLYI VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVYERSITETI

RO'YXATGA OLINDI

№_BD-5120400-2.03

"__" ____ 20__yil

"JAXON ARXELOGIYASI" fanidan
O'QUV DASTUR

Bilim soxasi: 100000-gumanitar soxa

Ta'lim soxasi: 130000-tarix

Ta'lim yo'nalishi: 5120400 - "Arxeologiya"

SAMARQAND 2019.

Fanning ishchi o'quv dasturi o'quv, ishchi o'quv reja va o'quv dasturiga muvofiq ishlab chikildi.

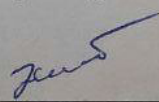
Tuzuvchi:

Mo'minov O.O. «Arxeologiya» kafedrasida o'qituvchisi

Taqrizchilar:

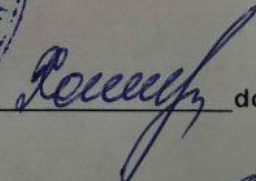
Djurakulov M.Dj.-SamDU, «Arxeologiya» kafedrasida t.f.d, professor.

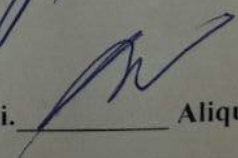
Fanning ishchi o'quv dasturi Samarqand davlat universiteti tarix fakulteti «Arxeologiya» kafedrasining o'quv – uslubiy kengashining 201_yil __avgustdagi majlisi __son yig'ilishida muxokamadan o'tgan va fakultet kengashida muxokama qilish uchun tavsiya etilgan

Kafedra mudiri: dots.N.O'.Xolmatov.

Fanning ishchi o'quv dasturi Samarqand davlat universiteti tarix fakulteti kengashida muxokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2019 yil __avgustdagi __sonli bayyonnoma)

Fakultet kengash raisi: dots. Djurakulova D.M.

Fakultet o'quv-uslubiy kengashi raisi: dots. Xoshimova M.M.

Kelishildi: O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i. Aliqulov.B

Kirish

Ushbu dastur arxeologiyaning fan sifatida shakllanishi, moddiy manbalar, yozma manbalar, arxeologik yodgorliklar, arxeologik tadqiqot usullari, arxeologik madaniyat, madaniy qatlam, arxeologik davrlar, arxeologik davrlashtirish va xronologiya, ilk paleolit, Afrika insoniyatning eng qadimgi vakillari shakllangan hudud sifatida. Insoniyatning eng qadimgi vakillari shakllanishi shart-sharoitlari, ashel davri kishilarining Osiyo va Evropa hududi bo'ylab keng tarqalishi, YAqin SHarq, Janubiy-SHarqiy Osiyo, Uzoq SHarq quyi paleoliti, ashel davri kishilari xo'jaligi va moddiy madaniyati, muste davri va uning xususiyatlari, so'nggi paleolit, antropogenez jarayonining tugallanishi, Afrika, YAqin SHarq, Evropa, Janubiy Osiyo va Uzoq SHarqning yuqori paleolit davri asosiy manzilgohlari, so'nggi paleolit davrida sun'iy uy-joylarning paydo bo'lishi, ijtimoiy munosabatlar, ibtidoiy diniy qarashlarning shakllanishi, Klekton madaniyati. YUqori paleolit davri-Madlen madaniyati. [Fransiya](#), [Ispaniya](#), [SHveysariya](#), [Belgiya](#), [Germaniya](#). Badegul madaniyati. Orinyak madaniyati. Fransiyaning (YUqori Garonna departamenti) Orinyak (Aurignac) g'ori. Miloddan avvalgi XXXIII-XIX ming yilliklar. Solyutre madaniyati. Fransiya va SHimoliy Ispaniya. Grimaldi madaniyati. Altamira-Ispaniyadagi yuqori paleolit davri yodgorligi. Altamir suratlari. SHimoliy Italiya va Skandinaviya. Lasko yoki Lyasko g'ori. Mezolit davri, mezolit davrida flora va faunadagi o'zgarishlar YOvvoyi hayvonlarni xonakilashtirish. O'zlashtiruvchi xo'jalik shaklining rivojlanishi va uning ishlab chiqaruvchi xo'jaligining shakllanishidagi ahamiyati. Moddiy madaniyat. Mikrolitlar., YAqin va O'rta SHarq mezoliti, Natufiy madaniyati, Falastin va Suriya, mezolit suratlari, Janubiy-SHarqiy Osiyoning mezoneolit madaniyatlari, Mo'g'uliston mezoliti, Xitoy mezoliti, tosh qurollar tayyorlashning mezolit davri texnikasi, mikrolit tosh qurollar, Afrika mezoliti, Tardenuaz madaniyati - G'arbiy Evropaning miloddan avvalgi VII-IV ming yilliklar mezolit davri madaniyati. Kongemoze madaniyati (mil. avv. 6000 — 5200 ming yilliklar) - Skandinaviyaning janubidagi ovchilik va termachilik bilan shug'ullanuvchi jamoalar madaniyati. Nyostvet va Lixult madaniyatlari. Fosna (Fosna), Komsa (Komsa) va Askola (Askola) madaniyatlari. Maglemoze madaniyati. Fransiya. Azil madaniyati. [Suomus'yarvi](#) madaniyati. Finlandiya. Svidersk madaniyati. Sovtersk madaniyati, Nabta-Playya kabi tushunchalar va bilimlar ahamiyatini ochib beradi.

SHuningdek, «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»da ko'rsatib o'tilgan talaba-yoshlarning tarixiy dunyoqarashini boyitish, ularda mustaqil fikrni qaror toptirish, tarixni mukammal darajada bilish, insoniyat sivilizatsiyasining yutuqlarini o'rganish va tajribasidan to'la bahramand bo'lish, umuminsoniy qadriyatlarni anglab etishga ko'maklashish va dunyo miqyosida mavjud bo'lgan muammolarning tarixiy ildizlarini izlab topish kabi dolzarb masalalarni o'rganadi.

O'quv fanining maqsad va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – Jaxon arxeologiyasining paleolit va mezolit davri madaniyati xaqida talabalarda xolisona ilmiy dunyo qarashni, ko'nikma va malaka shakllantirishdir.

Fanning vazifasi – Insoniyat qadimgi tarixi va uning asosiy bosqichlarini o'rgatishdan iborat.

Fan bo'yicha talabalarning bilimiga, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar

“Jaxon arxeologiyasi” o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr:

- “Jaxon arxeologiyasi” kursining maqsad va vazifalari, dastlabki insoniyat vakillarining Janubiy va SHarqiy Afrikada xayvonot dunyosidan ajralishi va shakllanishi muammolari. Insoniyat vakillarining Evroosiyo materigiga tarqalish jarayoni. Uning ekologik va ibtidoiy madaniyatga ta'siri. Evropa, YAqin va O'rta SHarq, Janubiy-SHarqiy Osiyo, Uzoq SHarq paleolit va mezolit davri madaniyatlari hamda topilmalari haqidagi ilmiy ma'lumotlardan ilmiy maqsadlarda foydalanishni *bilishi* kerak;

- Talaba tarixiy ma'lumotlarni ilmiylik, tarixiylik, xolislik asosida o'rganish. Muzey ashyolari va internet ma'lumotlarni, arxeologik manbalarni mustaqil tadqiq qilish, o'rganish *ko'nikmalariga ega bo'lishi* kerak;
- Arxeologiya muzeyi, arxeologik manbalar tavsiflari, ilmiy tadqiqot institutlari materiallaridan foydalanish *malakalariga ega bo'lish* kerak.

Fanning o'quv rejadagi boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va uslubiy jihatdan uzviy ketma-ketligi

“Jaxon arxeologiyasi” (paleolit va mezolit davri) fani umumkasbiy fan hisoblanib, II semestrda o'qitiladi. Dasturni amalga oshirish, o'quv rejasida rejalashtirilgan Antropogenez, To'rtlamchi geologiya, fanlaridan *etarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi* kerak.

Fanni o'qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

“Evropa arxeologiyasi” fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning fan xususiyatidan kelib chiqqan holda tadbiq etilishi mumkin. Xususan, ma'ruza va seminarlar “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Bumerang”, “Menyu”, “B/B/B”, “Munozara”, “Rezyume” singari metodlar, slydlar, multimedia, tarqatma materiallar, elektron materiallar, virtual stendlar, jadvallardan namoyishlari bilan o'tkaziladi.

Bu ta'lim o'z mohiyatiga ko'ra ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini to'laqonli rivojlanishlarini ko'zda tutadi. Bu esa ta'limni loyihalashtirilayotganda, albatta, ma'lum bir ta'lim oluvchining shaxsini emas, avvalo, kelgusidagi mutaxassislik faoliyati bilan bog'liq o'qish maqsadlaridan kelib chiqqan xolda yondashishni nazarda tutadi.

SHaxsga yunaltirilgan ta'lim. Bu ta'lim o'z mohiyatiga ko'ra ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini to'laqonli rivojlanishlarini ko'zda tutadi. Bu esa ta'limni loyihalashtirilayotganda, albatta, ma'lum bir ta'lim oluvchining shaxsini emas, avvalo, kelgusidagi mutaxassislik faoliyati bilan bog'liq o'qish maqsadlaridan kelib chiqqan holda yondashilishni nazarda tutadi.

Tizimli yondashuv. Ta'lim texnologiyasi tizimning barcha belgilarini o'zida mujassam etmog'i lozim: jarayonning mantiqiyliigi, uning barcha buginlarini o'zaro bog'langanligi, yaxlitligi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv. SHaxsning jarayonli sifatlarini shakllantirishga, ta'lim oluvchining faoliyatni aktivlashtirish va intensivlashtirish, o'quv jarayonida uning barcha qobiliyati va imkoniyatlari, tashabbuskorligini ochishga yo'naltirilgan ta'limni ifodalaydi.

Dialogik yondashuv. Bu yondashuv o'quv munosabatlarini yaratish zaruriyatini bildiradi. Uning natijasida shaxsning o'z-o'zini faollashtirishi va o'z-o'zini ko'rsata olishi kabi ijodiy faoliyati kuchayadi.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish. Demokratik, tenglik, ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi faoliyat mazmunini shakllantirishda va erishilgan natijalarni baholashda birgalikda ishlashni joriy etishga e'tiborni qaratish zarurligini bildiradi.

Muammoli ta'lim. Ta'lim mazmunini muammoli tarzda taqdim qilish orqali ta'lim oluvchi faoliyatini aktivlashtirish usullaridan biri. Bunda ilmiy bilimni ob'ektiv qarama-qarshiligi va uni hal etish usullarini dialektik mushohadani shakllantirish va rivojlantirishni, amaliy faoliyatga ularni ijodiy tarzda qo'llashni mustaqil ijodiy faoliyati ta'minlanadi.

Axborotni taqdim qilishning zamonaviy vositalari va usullarini qo'llash - yangi kompyuter va axborot texnologiyalarini o'quv jarayoniga qo'llash.

O'qishning usullari va texnikasi. Ma'ruza (kirish, mavzuga oid, vizuallashtirish), muammoli ta'lim, keys-stadi, pinbord, paradoks va loyihalash usullari, amaliy ishlar.

O'qitishni tashkil etish shakllari: dialog, polilog, muloqot hamkorlik va o'zaro o'rganishga asoslangan frontal, kollektiv va guruh.

O'qitish vositalari: o'qishning an'anaviy shakllari (darslik, ma'ruza matni) bilan bir qatorda - kompyuter va axborot texnologiyalari.

Kommunikatsiya usullari: tinglovchilar bilan operativ teskari aloqaga asoslangan bevosita o'zaro munosabatlar.

Teskari aloqa usullari va vositalari: kuzatish, blits-so'rov, oraliq va joriy va yakunlovchi nazorat natijalarini taqdili asosida o'qitish diagnostikasi.

Boshqarish usullari va vositalari: o'quv mashg'uloti bosqichlarini belgilab beruvchi texnologik karta ko'rinishidagi o'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish, qo'yilgan maqsadga erishishda o'qituvchi va tinglovchining birgalikdagi harakati, nafaqat auditoriya mashg'ulotlari, balki auditoriyadan tashqari mustaqil ishlarning nazorati.

Monitoring va baxolash: o'quv mashg'ulotida ham butun kurs davomida ham o'qitishning natijalarini rejali tarzda kuzatib borish. Kurs ohirida test topshiriqlari yoki yozma ish variantlari yordamida tinglovchilarning bilimlari baholanadi.

"Evropa arxeologiyasi" fanini o'qitish jarayonida kompyuter texnologiyasidan foydalaniladi. Ayrim mavzular bo'yicha talabalar bilimini baholash test asosida va kompyuter yordamida bajariladi. "Internet" tarmog'idagi rasmiy iqtisodiy ko'rsatkichlaridan foydalaniladi, tarqatma materiallar tayyorlanadi, test tizimi hamda tayanch so'z va iboralar asosida oraliq va yakuniy nazoratlar o'tkaziladi.

Asosiy qism

Fanning predmeti, maqsadi va vazifalari

Arxeologiya termini. Arxeologiyaning fan sifatida shakllanishi, Platon (mil. avv. 427-347 yy). «Gippiy» dialogi. Sitsiliyalik Diador (mil. avv. 80-20 yy). Rim imperiyasi davri lotin mualliflari asarlarida "Antiquitates- qadimiyot" terminining qo'llanilishi. Moddiy manbalar, yozma manbalar, arxeologik yodgorliklar, arxeologik tadqiqot usullari: Radiokarbon, Radiouglerodli taxlil, Uillard Libbi. Vir Gordon CHayld. Dendroxronologik metod. Aerofotosurat. Arxeologiyada GIS va zamonaviy informatsion texnologiyalarning qo'llanilishi. Arxeologik madaniyat, madaniy qatlam, arxeologik davrlar: paleolit, mezolit, neolit, eneolit, bronza, ilk temir asri. Arxeologik davrlashtirish va xronologiya. Arxeologik tadqiqotlar tarixi.

Insoniyatning paydo bo'lishi va qadimiy gominidlar

Afrika paleoliti

Afrika qitasining tabiiy sharoiti. SHarqiy Afrika tog' tizmasi tabiiy muxiti. Er yuzida vujudga kelgan muzlash davrida va ularning ibtidoiy odamlar xayotiga ta'siri. Afrika qit'asida birinchi odamlarning paydo bo'lishi. Qadimgi odamlarning Afrikadan Evroosiyoga I migratsiyasi. Qadimgi odamlarning YAqin SHarq xududidan Kavkaz va Evropaga migratsiyasi. Amerikaning qadimgi odamlar tomonidan o'zlashtirilishi. Paleolit davriga oid tosh industriyalarining taraqqiyoti. Olduvey, ashel, levallua va boshqa paleolit davriga oid industriyalar. Afrika paleolit davri madaniyatining o'ziga xos xususiyatlari. Afrika qit'asidagi topilmalar. Burungi va yangi filogenetik va taksonomik sxemalar. Gominidlar evolyusiyasi xaqidagi nazariyalar. Homo Sapiens muammosi.

YAqin, O'rta SHarq paleolit va mezolit davrida

YAqin va O'rta SHarq xududida o'tkazilgan arxeologik tadqiqotlar tarixi. YAqin va O'rta SHarq xududining qadimgi davrdagi tabiiy shart-sharoitlari. YAqin va O'rta SHarq xududida insoniyatning paydo bo'lishi. YAqin va O'rta SHarq tabiiy sharoitining pleystotsen davrida o'zgarib borishi. Falastin, Suriya, Livan, Turkiya, Iroq, Eron, Afg'oniston paleolit davri yodgorliklari. Ularning davrlashtirish muammosi va xususiyatlari. Ibtidoiy odamlarning Evropa qit'asiga tarqalish jarayonida YAqin SHarq mintaqasining axamiyati. Karmel xududidagi «g'orlar vodiysi»-Vadi el-Mugara. Tabun g'ori. Levallua texnikasi. SHarqiy O'rta er dengizi o'rta paleolit davrida. SHarqiy O'rta er dengizi yuqori paleolit davrida. Kzar-Akil va Kebara g'ori. Turkiya. Altyn-tepe. Kirkuk-Suleymaniya. Xazar-Merd. Janubi-sharqiy Kaspiybo'yidagi SHanidar, Ke-Aram I g'ori. Eronning yuqori paleolit davri yodgorliklari: YAfte, Pa-Sangar, Ardjene. Afg'oniston- Darrai-Kur g'ori. YAqin va O'rta SHarq xududi mezolit davrida. Natufiy madaniyati. YAqin va O'rta SHarq xududida qadimgi odamlarning o'troq turmush tarziga o'tishi. Myuraybit manzilgohi. Zevi -CHemi-shanidar manzilgohi. YAqin va O'rta SHarq xududida dastlabki ishlab chiqaruvchi xo'jalik shaklining paydo bo'lishi.

Evropa paleolit va mezolit davrida

Evropaning geografik joylashuvi. Evropa qit'asining ilk gominidlar tarafidan o'zlashtirishi muammosi. Paleolit davri va uning bosqichlari: olduvay, ashel, muste va so'nggi paleolit. Evropa paleolit davrida. Evropaning ilk tosh industriyalari. Ashel va klekton industriyalari. Arxantropolar qoldiqlari. Muste davriga o'tish jarayonlari, muste davri industriyalarining turli-tumanligi. Neandertal tipidagi odam. Evropa mikroindustriyalari. Neandertal tipidagi odamlarining davri va yashash xududlari. Evropaning muzlash davrlari va ularning xronologiyasi. Evropaning yuqori paleolit davri madaniyatlari. YUqori paleolit davri Madlen madaniyati. [Fransiya](#), [Ispaniya](#), [SHveysariya](#), [Belgiya](#), [Germaniya](#). Mil. avv. 15-8 ming yilliklar. Badegul madaniyati. Orinyak madaniyati. Fransiyaning (YUqori Garonna departamentidagi) Orinyak (Aurignac) g'ori. XX asrning boshlarida Orinyak madaniyatining aniqlanishi.

Mezolit davri tavsifi. Tabiiy o'zgarishlar va ekologiyaning o'rni. YOvvoyi hayvonlarni xonakilashtirish. O'zlashtiruvchi xo'jalik shaklining rivojlanishi va uning ishlab chiqaruvchi xo'jaligining shakllanishidagi ahamiyati. Moddiy madaniyat. Mikrolitlar. Tardenuaz madaniyati - G'arbiy Evropaning miloddan avvalgi VII-IV ming yilliklar mezolit davri madaniyati. Kongemoze madaniyati (mil. avv. 6000 — 5200 ming yilliklar) - Skandinaviyaning janubidagi ovchilik va termachilik bilan shug'ullanuvchi jamoalar madaniyati. Nyostvet va Lixult madaniyatlari. Fosna (Fosna), Komsa (Komsa) va Askola (Askola) madaniyatlari. Maglemoze madaniyati. Fransiya. Azil madaniyati. [Ma-d'Azil](#). [Suomus'yarvi](#) madaniyati. Finlandiya. Svidersk madaniyati. Sovtersk madaniyati.

Janubiy va Janubiy – SHarqiy Osiyo paleolit va mezolit davrida.

Xindiston subkontinenti va Janubiy – SHarqiy Osiyo xududlari tabiiy sharoiti va ularning ibtidoiy odamlar tarafidan o'zlashtirishi muammosi. Mintaqaning pleystotsen davri xronologiyasi. Qadimgi Hindiston, Seylon, Birma, Laos va Vetnam paleolit yodgorliklari. Janubiy va Janubiy–SHarqiy Osiyo paleolitining o'ziga xos hususiyatlari. Qadimgi Hindistonning arxeologik jixatdan o'rganilishi. Janubiy Osiyoning qadimgi davr tabiiy shart-sharoitlari. YAva orolidagi Pachitan va Malayziyadagi Kota Tampan paleolit davri komplekslari. Sangiran industriyasi. Qadimgi Hindistonning arxeologik o'rganilishi. Soan madaniyati (Hind vodiysi, zamonaviy Pokiston). Madrasskaya madaniyati. Maxareva madaniyati. Langnaj manzilgohi. Ganga vodiysi ilk mezoliti. Janubiy Hindiston mezolit davri manzilgohlari. SHri Lanka qadimgi madaniyatlari. SHimoliy Vetnam, Tailand va Indoneziya. Janubiy-SHarqiy Osiyoning mezoneolit madaniyatlari. SHimoli-sharqiy Vetnamdagi Keofay g'ori. SHimoliy Tailanddagi Ruhlar g'ori. Xoabin madaniyati. Mo'g'uliston mezoliti. Xere-Uul manzilgohi.

Uzoq SHarq paleolit va mezolit davrida.

Uzoq SHarq xududining paleolit va mezolit davri madaniyatlarining arxeologik o'rganilishi. Xitoy, YAponiya, Koreyaning qadimgi davr tabiiy shart-sharoitlari. Uzoq sharq xududidida insoniyatning paydo bo'lishi. Mikroindustriya an'alarining Uzoq SHarq xududlaridan Evroosiyo qit'asining g'arbiga tarqalishi xaqidagi ilmiy gipoteza. X. Movius gipotezasi. CHjoukoudyan, stratigrafiya, paleoantropologiya, kul qatlamlari, industriya va sinatron xususiyatlari. Koreya va YAponiya paleoliti. Syaouxueydu g'ori. SHimoli-sharqiy Xitoy: Lyaonin, Girin va Xeylunzyan. Syachuan madaniyati. Fulin (Sichuan provinsiyasi) va CHanbin (Tayvan oroli). Pekin odami. Xetaosk odami. Neoantropolar. Koreyaning qadimgi madaniyatlari. Koreya yarim oroli paleolit yodgorliklari. CHongokni. CHopper va choppinglar. Kulpxo I industriyasi. Sokdyanni I topilmalari. YAponiyaning qadimgi madaniyatlari. YAponiya orollarining ibtidoiy odam o'zlashtirishi va paleolit davriga oid madaniyatlarning rivojlanishi. Riss-vyurm-o'rta muzlik davri. Gongen'yama. Ivadzyuku. Sodzyuday manzilgohi. Xokkaydo orolida qadimgi odamlarning paydo bo'lishi. Xitoy mezoliti. CHjalaysk madaniyati. Xuanxe xavzasidagi SHayuan mezolit davri kompleksi. YAponiya mezoliti.

Paleolit va mezolit davri san'ati

Ibtidoiy san'atining o'rganilishi tarixi. Fransiya, Ispaniya, Portugaliya, Germaniya, Rossiya g'orlaridan topilgan paleolit davri tasviriy san'ati. Paleolit davri petrogliflari. Osiyo, Afrika, Avstriyalidagi paleolit davri san'atining obrazlari va ma'nosi. Paleolit davri odamlarining qadimgi diniy qarashlari. Altamira yodgorligi. Lasko yodgorligi. Mezolit davri devoriy suratlari – Adamgarx. Singapur-Raygarx xududi qoyatosh suratlari va ulardagi ov manzaralari izohi.

Mezolit davri umumiy tavsifi

Mezolit davri. Golotsen davri ob-havo shart-sharoitlari. YAngi hayot tarziga o'tishga olib kelgan flora va faunadagi o'zgarishlar. Kamon va o'q yoyning kashf qilinishi. Mikrolit va tosh qurollar texnikasi taraqqiyoti. YAqin va O'rta SHarq mezolit davrida. Falastin va Suriya. Natufiy madaniyati. Xo'jaligi va moddiy madaniyati xususiyatlari.

Janubiy, SHarqiy va janubi-sharqiy Osiyo hududlari mezolit davrida

Xindiston mezolit davrida. Langxnaj yodgorligi. Xindistonning mezolit davri qoyatosh yodgorliklari. Janubi-sharqiy Osiyoning mezoneolit madaniyatlari xususiyati. Xindixitoy yarim oroli g'or makonlari. Mo'g'iliston mezolit davrida. Xere-Uul manzilgohi. Xitoy mezolit davrida. Umin madaniyati. Tibet mezoliti xususiyatlari. Ichki Mo'g'iliston mezolit davri yodgorliklari xususiyatlari.

Evropaning mezolit davri arxeologiyasi

Mezolit davri tavsifi Tabiiy o'zgarishlar va ekologiyaning o'rni. YOvvoyi hayvonlarni xonakilashtirish. O'zlashtiruvchi xo'jalik shaklining rivojlanishi va uning ishlab chiqaruvchi xo'jaligining shakllanishidagi ahamiyati. Moddiy madaniyat. Mikrolitlar. Tardenuaz madaniyati - G'arbiy Evropaning miloddan avvalgi VII-IV ming yilliklar mezolit davri madaniyati. Kongemoze madaniyati (mil. avv. 6000 - 5200 ming yilliklar) - Skandinaviyaning janubidagi ovchilik va termachilik bilan shug'ullanuvchi jamoalar madaniyati. Nyostvet va Lixult madaniyatlari. Fosna (Fosna), Komsa (Komsa) va Askola (Askola) madaniyatlari. Maglemoze madaniyati. Fransiya. Azil madaniyati. Ma-d'Azil. Suomus'yarvi madaniyati. Finlandiya. Svidersk madaniyati. Sovtersk madaniyati.

Old Osiyoning neolit davri arxeologiyasi

Neolit davri. G. CHayld. Neolit inqilobi. YAqin SHarqdagi ilk dehqonchilik o'choqlari. Ierixon madaniyati va uning bosqichlari. Tell as Sulton va Beyda manzilgohlari. Kichik Osiyoning neolit davri arxeologiya majmualari. Xojilar II, CHEyunyu tepesi va CHatal-Xuyuk va boshqalar. Ilk dehqonchilik markazlarining muhofazalangan qishloqlari. Jarmo madaniyati va Zagros madaniyati birligi Bas Mardex, Ali Qo'sh yodgorliklari. Janubiy Mesopotamiyaning o'zlashtirilishi.

Mesopotamiyaning eneolit-bronza davri arxeologiyasi

Mesopotamiyada o'troq dehqonchilik madaniyati takomillashishi. Xassun madaniyati. Tosh qurollar inqirozi. Misdan foydalanishning kengayishi. Xumdonlarning paydo bo'lishi. Ayol haykalchalari, tumor-muhrlar. Samariya madaniyati. Suniy sug'orishning paydo bo'lishi. Badiiy madaniyatning takomillashishi. Savvana III yodgorligi. Ko'p xonali uy-joylarning paydo bo'lishi. Xalaf madaniyati va uning xududiy kengayishi. Ubeyda madaniyati. Erudu manzilgohi. Mil.av V ming yillikning o'rtalarida dastlabki ibodatxonalarining paydo bo'lishi so'nggi Ubeyd bosqichida ularning jamiyat ijtimoiy hayotidagi ahamiyatining ortib borishi. SHimoliy Mesopotamiya Ubeyd davrida. Janub bilan moddiy madaniyatidagi o'ziga xoslik. Tepai Gavra manzilgohi. Ibodatxona. Tabaqalashgan sag'analar. Uruk madaniyati. Varkada amalga oshirilgan qazishmalar. Manzilgohlarning tabaqalanishi. Ilk shahar markazlarining paydo bo'lishi. Ibodatxonalar. Ibodatxonalar jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy hayotidagi mavqieining ortib borishi. Ixtisoslashgan ishlab chiqarishning chuqurlashuvi. Mulkiy tengsizlik va ijtimoiy tabaqalanishining chuqurlashuvi. Jamdet Nasr madaniyati. Ibodatxona me'morchiligi. Saroylar.

Uy-joy imoratlari. Dafn inshootlari va marosimlari. Kuzatuv buyumlari. Hunarmandchilik. Siyosiy va diniy hokimiyatlarning jamiyatni boshqaruvchi kuchga aylanib borishi. Silindr muhrlar. YOzuv. Xalqaro aloqalarning kuchayishi. Mesopotamiya ilk sulolalar davrida. SHaharlarning tuzilishi va mudofaa tizimi. Saroylar. Ibodatxona inshootlari. Oddiy qabrlar va hukmdorlar sag'analari. YUK tashish jangavor aravalari. Mehnat qurollari, qurol yarog'lar. Zebziynat buyumlari. Metall idishlar. Kulolchilik. Muhrlar. Tasviriy san'at. Qadimgi Mesopotamiyaning tarix davri arxeologiyasi. Me'morchilik, haykaltaroshlik, gliptika.

Kichik Osiyoning eneolit-bronza davri arxeologiyasi

Kichik Osiyoda mil. av. VI-V ming yilliklarda CHatal-Xuyuk an'analari davomiyligi. Eneolit davri Xojilar manzilgohi. Qurilish, mudofaa inshootlari. Ilk ibodatxonalar. Kulolchilik. Koniya tekisliklari ilk eneolit davrida. CHatal-Xuyuk yodgorligining g'arbiy tepaligi. Kilikiya o'rta eneolit davrida. Anatoliya so'nggi eneolit davrida. Kilikiya so'nggi eneolit davrida. Mersin. Kulolchilik, metall buyumlar. Uy-joy imoratlari. Hukmdor qarorgohi. Mersinning muhofaza qilinishi. Koniya vodiysi (Jon Hasan) va janubi-g'arbiy Anatoliya so'nggi eneolit davrida. Beychisultonning eneolit davri qatlamlari. Qurilish imoratlari. Kulolchilik. Metall buyumlari. Anatoliyaning ilk bronza davrida madaniy taraqqiyoti. Metallarni qazib olish va savdo ishlarining jadallashishi. SHaharlar va savdo koloniyalarning shakllanishi. Kichik Osiyoning ilk bronza davri madaniy taraqqiyoti. Qumtepa madaniyati. Alaja Huyuk manzilgohi. Kulolchilik. Metall buyumlari. G'arbiy Anatoliya madaniyatlari: Troya I, Iortan. Asosiy arxeologiya yodgorliklari. Ilk shahar madaniyati taraqqiyot bosqichlar. Troya, Polioxni, Termi, Emporio. Manzilgohlarning tuzilishi, mudofaa tizimi, qurilish va me'morchilik. Troya xazinasini. Kulolchilik va metallarga ishlov berish. Jamiyatda harbiy salohiyatning kuchayishi va uning moddiy madaniyatda namoyon bo'lishi. Bronza davri hunarmandchilik ishlab chiqarish taraqqiyoti. Zargarlik san'atining rivojlanishi. Mulkiy tengsizlik va ijtimoiy tabaqalanishning yuqori bosqichga chiqishi. Harbiy ziddiyatlarning keskinlashuvi.

SHarqiy O'rta Er dengizi hududining eneolit-bronza davri arxeologiyasi

Mil.av. V ming yillikda SHimoliy Mesopotiyadagi Xalaf madaniyati ta'sirining kuchayishi. Mil. av. IV ming yillikda madaniy ta'sirning Ubed madaniyati bilan almashishi. Biblada IV ming yillikda hayotning qayta jonlanishi. Rejali manzilgohlar. Alloh manzilgohi. Ibodatxonalar. Tabaqalashgan uy-joy imoratlari. SHahar-davlatlar. Tel Mardix (Ebla). Bronza davri shahar makazlari - Ierixon, Meggido, Laxish, Ai va ularning mudofaa qudrati. Xazor yirik shahar markazi sifatida. Ijtimoiy tabaqalanish va mulkiy tengsizlik. Ibodatxona va saroylar.

Misrning qadimgi davr arxeologiyasi

SHimoliy Afrikaning golotsen davri qulay tabiiy iqlim sharoiti. Misrda hayvonlarni xonakilashtirish va o'simliklarni madaniylashtirish muammolari. Misrda dehqonchilik madaniyatining paydo bo'lishida G'arbiy Osiyoning o'rnini. Ilk dehqonchilik madaniyati bosqichlari. Fayum. Xo'jalik xususiyatlari va moddiy madaniyati. Tasiy madaniyati. Badari. Misrda jamiyat taraqqiyotining murakkablashuvi. Misdan foydalanishning boshlanishi. Amrat bosqichi. Negada I,II. Sug'orma dehqonchilik. Manzilgohlar atrofida mudofaa devorlari bilan muhofazalashning boshlanishi. Sun'iy sug'orish taraqqiyoti. Ixtisoslashgan ishlab chiqarish taraqqiyoti. Savdo munosabatlari va xalqaro savdo taraqqiyoti. Jamiyatda mulkiy va ijtimoiy tengsizlik chuqurlashishining moddiy madaniyatda namoyon bo'lishi. Daxmalar. Diniy qarashlar. Dastlabki ibodatxonalar. Harbiy qarama-qarshilik kuchayishi va ularning moddiy madaniyatda aks etishi. Fir'avn hokimiyatining shakllanishi va ilk shahar markazlarining qaror topishi. Podsholiklarning tashkil topishi va ularning almashinuvi. Ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy munosabatlar. Daxmalar, piramidalar va sfinkslar. Mahobatli qurilish inshootlari fir'avn hokimiyati qudratining ramzi sifatida. SHaharlar. Qurilish va me'morchilik. Tasviriy san'at. YOzuv ma'lumotlari.

Eronning eneolit-bronza davri arxeologiyasi

Dehqonchilik madaniyati taraqqiyoti. Sialk va Talli Bakun manzilgohlari. Ilk eneolit majmualari. Sialk I, II bosqichlari. Xo‘jalik xususiyatlari. Moddiy madaniyat. Kulolchilik. Metall buyumlari. Rivojlangan eneolit davri arxeologiya majmualari. Sialk III bosqichi O‘troq dehqonchilik madaniyati doirasining kengayishi. Qurilish imoratlarining murakkablashishi. Mis buyumlar turining ko‘payishi. Ixtisoslashgan hunarmandchilikning shakllanishi. Xuzistonda madaniy taraqqiyoti ilk Elam sivilizatsiyasi shakllanishi asosi sifatida. Elamga Mesopotamiyaning ta’siri masalalari. Protoelam sivilizatsiyasi va Eron jamoasi. Elamdan tashqari hududlarda sivilizatsiya o‘choqlarining shakllanishi. Baxreyn va Oman hududlarida o‘troq dehqonchilikning shakllanishi. Suza arxeologiya majmuasi. Suza B bosqichida shahar madaniyatining shakllanishi. Suza shahri. SHahar tuzilishi, mudofaaa tizimi. Kulolchilik charxining paydo bo‘lishi. Muhrlar. Suza C davrida shaharlashish jarayoning tugashi. Silindr muhrlari. Suza D davrida Elam madaniy taraqqiyotining cho‘qqisi. SHahar shaklida Xasanlu manzilgohi. Qadimgi madaniyat inqirozi va Old Osiyo davlatlari ta’sirida yangi madaniyatning qaror topishi. Eronning janubi-sharqiy hududlari bronza davri manzilgohlari. SHax Husayni, Damin, Bampur. G‘arbiy Zagros yodgorliklari. Giyan kompleksi. Markaziy Eron bronza davrida. Sialka IV majmuasi. SHimoli-g‘arbiy Eronda Tepai Hisor, SHaxtepa, Tyurengtepa yodgorliklari. Janubiy-sharqiy hududda SHahri Soxta manzilgohi.

Afg‘oniston eneolit-bronza davri arxeologiyasi

Janubiy Afg‘oniston hududida eneolit davri madaniyatining paydo bo‘lishida Sialka majmuasining ta’siri. Mundigak I-II. Mahalliy Saidqal’a va Belujiston ta’siridagi Dex Morasi Gxuday manzilgohlari. Xo‘jalik va moddiy madaniyati Mundigak III bosqichida madaniy taraqqiyot. Ilk shahar madaniyatining shakllanishi. Manzilgohning tuzilishi. Mudofaa tizimi. Qurilish va ma’morchilik. Hunarmandchilik. Mundigak IV bosqichida ilk shahar madaniyati inqirozi va uning sabablari.

Kavkazning eneolit-bronza davri arxeologiyasi

Kavkazning tabiiy-geografik sharoiti. Ilk ishlab chiqaruvchi xo‘jalikning shakllanishi. Eneolit davri madaniyatlari. SHulaveri-shomuteqa guruhi manzilgohlari (SHulaverisgora, Imrisgora va Aruxlo I). Manzilgohlarning tuzilishi. Xo‘jaligi va moddiy madaniyati. Naxichevan-mil-mugan guruhi manzilgohlari. Kultepa manzilgohi. Qurilish. Qabrlar. Kulolchilik va metallarga ishlov berish. Mil va Mugan dashtlari yodgorliklari. Alikemektepasi.

Ilk bronza davri Kuro-araks madaniyati. Manzilgohlar, uy-joy imoratlari. Xo‘jalik, kulolchilik va metallarga ishlov berish. Dafn inshootlari. Kavkazorti hududi rivojlangan bronza davrida. Trialet madaniyati bosqichlari: Baden va Kirovakan-Trialet. Baden davri qabrlari. Aravalar. Odamlarni qurbonlik keltirish. Qimmatbaho buyumlar. Bronza qurol yarog‘lari. Keyingi bosqich taraqqiyot doirasining kengayishi. Manzilgohlar. Oddiy qabrlar va hashamdor qabr qo‘rg‘onlari (Trialetti, Mesxeti, Karashamb). Dafn odatlari. Kulolchilik. Metall buyumlari. Ijtimoiy tabaqalanish masalalari. Kamirbed madaniyati. Sevano-uzerlik madaniyati. Uzerlik manzilgohi. Qabrlar. Xo‘jalik va moddiy madaniyati. Kavkazorti so‘nggi bronza davrida. Xo‘jalik va ijtimoiy tuzulmalardagi o‘zgarishlar. Metallurgiya taraqqiyoti. Qabr yodgorliklari. Digom teksliklari ilk shahar madaniyati.

SHimoliy Kavkaz eneolit va ilk bronza davrida. Eneolit davri manzilgohlari. Dog‘istonda Ganchi manzilgohi. Nalchik qabristoni. Ilk bronza davri Maykop madaniyati. Maykop qabr-qo‘rg‘oni. Dolmenlar. Qabr inshootlari. Dafn inshootlari. Kulolchilik, metallarga ishlov berish. Manzilgohlar (Galyugay I, Dolinsk, Serechinsk). Uy-joy qurilishi. Xo‘jalik. Ijtimoiy tabaqalanish. SHimoliy Kavkaz rivojlangan bronza davrida. Qabr inshootlari. Xo‘jalik va moddiy madaniyat. SHimoliy Kavkaz so‘nggi bronza davrida Koban madaniyati. Xo‘jalik. Metallurgiya. Dag‘istonda Kayakent-Xorochoev va SHimoli-g‘arbiy Kavkazning Kuban bo‘yi madaniyatlari.

Evropada ilk dehqonchilik madaniyatining shakllanishi

Evropada ishlab chiqaruvchi xo'jalikning shakllanishida Old Osiyoning o'rni. Krit, Fessaliya va Attikaning eng qadimgi dehqonlari. Neolit davri manzilgohlari. Manzilgohlar. Uy-joy imoratlari qurilishi. Mehnat qurollari, qurol yarog'lar. Bolqan-Karpat ishlab chiqarish markazi. Asosiy arxeologiya yodgorliklari. Kulolchilik. Mehnat qurollari. Dehqonchilikning Markaziy Evropaga yoyilishi. CHiziqli-tasmali sopol madaniyatining shakllanishi va taraqqiyot bosqichlari. SHimoliy Evropada dehqonchilikning shakllanishi.

Eneolit-bronza davri Krit-miken madaniyati

Kritda ishlab chiqaruvchi xo'jalikning shakllanishi. Krit bronza davrida. A. Evansning Knossda amalga oshirga qazishmalari. Ilk minoy davri. Vasilikadagi manzilgoh. Palekastro. Me'morchilik. Jamoa qabrlari. Hunarmandchilik. Kulolchilik. Metallarga ishlov berish. Jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy tuzilmalari. O'rta Minoy davri. "SHahar inqilobi" masalasi. Ilk shahalar. Qurilish. Knoss, Festa va Malliya saroylari. Ibadatxonalar. Dehqonchilik, metallurgiya. Kulolchilik ishlab chiqarishi. Muhrlar. Ijtimoiy tuzilmalar. YOzuv. So'nggi minoy davrida jamiyat taraqqiyotining cho'qqisi. Gurniya, Palekastro, Psira shaharlari. Knoss va Festadagi yirik saroylar. Haykallar va haykalchalar. Fayansdan ishlangan buyumlar. Oltindan ishlangan buyumlar. CHiziqli yozuv. Qulchilik masalalari. Miken ta'sirining boshlanishi. YUnoniston bronza davrida. Ellada davri va uning bosqichlari. Qurilish va me'morchilik. Megaron uylar, qal'alar, saroylar. Kulolchilik, metallarga ishlov berish. Miken davri madaniyat taraqqiyoti. Qabrlar. Kuzatuv buyumlari. Miken shaharlari. Mudofaa tizimi. Saroylar. Uy-joy imoratlari. Hunarmandchilik. Zargarlik. YOzuv. Mikenda quldorlik masalalari.

Evropaning eneolit-bronza davri arxeologiyasi

Karpat havzasi eneolit davrida. Lendel madaniyati. Manzilgohlar (Nitryanskiy, Grodok, Brang). Uy-joylar. Kulolchilik. Tosh va metallardan yasalgan buyumlar. Dafn odatlari (ko'mish va kuydirish). Tisopolgar madaniyati. Manzilgohlar va qabristonlar (Tisopolgar, Bashatanya, Vilke, Rashkovse). Dafn marosimlari. Kuzatuv buyumlari. Kulolchilik. Metall buyumlari. Xo'jalik. Baden madaniyati tarqalish xududi. Muxofaza qilingan manzilgohlar. (Evizovitse, Brno Lishni). Qabrlar. Dexqonchilik. CHorvachilik. Yilqichilik. Arava nusxalari. Baden madaniyatining janubiy xududlar bilan aloqalari. Bolqon yarim orolining eneolit davri Gumelnitsa madaniyati. Manzilgohlar (Karanovo, Ovgarovo). Mudofaa inshootlar. Uy-joylar. Varnen mozori. Oltin va bronza buyumlar. Metallurgiya. Oyburnar koni. Gumelnitsa jamoasi ijtimoiy taraqqiyotining yuqori darajasi. Kukutine-Tripole madaniyati tarqalgan hududlar. Manzilgohlar. Uy-joy imoratlari. Xo'jaligi. Kulolchilik. Metall buyumlar. Dafn marosimlari

SHarqiy Evropaning eneolit-bronza davrida arxeologiyasi

Golotsen davri tabiiy-iqlim sharoitining qaror topishi. Evrosiyo dasht hududlari turli tabiiy-geografik sharoitiga mos o'zlashtiruvchi xo'jalik shakllarining vujudga kelishi. CHorvachilik ishlab chiqarish tarmog'ining shakllanish shart-sharoitlari. Evrosiyoning shimoliy dasht hududlarida ixtisoslashgan o'zlashtiruvchi xo'jalik shaklidagi qabilalar asosida chorvachilikning shakllanishi. Paleometall davri ishlab chiqaruvchi xo'jalikga asoslangan Drevneyamnaya (*qadimgi chuqur*) madaniy-tarixiy birligi. Drevneyamnaya madaniyati tarqalgan hududlar. Aravaning paydo bo'lishi va chorvador qabilalar migratsiyasi. Qozog'istonning eneolit davri Botay madaniyati. Janubiy Uralning eneolit davri Mulino II, Davlekanovo II, Surtandi, Uzunkul, Sabakti va boshqa manzilgohlari. Uy-joylar. Qabr-qo'rg'onlari. CHorvachilik xo'jaligi va tarmoqlari. Mis buyumlar. Tosh qurollari. Kulolchilik. Moddiy madaniyat. Katakomba madaniy-tarixiy birligi. Qabr inshootlari va dafn odatlari. Manzilgohlar va qurilish. Mis buyumlari. Tosh va suyaklardan ishlangani qurollari, kulolchilik. Xo'jalik. Katakomba madaniyatining paydo bo'lishi muammolari. Srub (YOg'ochband) madaniy-tarixiy birligi. Srub

madaniyati tarqalgan hududlar. Manzilgohlar va qabrlar. CHorvachilik Srub madaniyati xo'jaligining asosiy tarmog'i sifatida. Dehqonchilikning yordamchi xo'jalik sifatidagi ahamiyati. Srub madaniyatining O'rta Osiyoning shimoliy xududlariga ta'sir doirasi. Srub madaniyatida metallurgiya, mis buyumlari. Sapol buyumlari va tosh qurollari.

Ural-Oltoyning bronza davri arxeologiyasi

Janubiy Sibirda eneolit davri Afanasev madaniyatiga oid manzilgohlar va qabr-qo'rg'onlari: Afanasev madaniyatining irqiy mansubligi. Janubiy Sibirda eneolit davri Okunev madaniyati. Okunev madaniyati genezisi. Afanasev va Okunev madaniyatlariga oid arxeologiya yodgorliklari: Tes, Sida, Karasuk III, Chernovaya, Ust Koksa, Ust Kuyum, Okunev Ulus, Tas Xaza va boshqalar. Uy-joylar. Xo'jalik xususiyatlari va ularning Evrosiyo dashti tabiiy-geografik sharoitiga bog'liqligi. Metallurgiya. Kulolchilik. Moddiy madaniyat. Diniy qarashlar.

Andronovo madaniyati. Andronovo madaniyati tarqalgan hududlar va uning tadrijiy bosqichlari. Manzilgohlar va qabrlar. Sintashta va Arkaim. Manzilgohlarning mudofa tizimi. Zodagonlar qabr qo'rg'onlari. Sopol buyumlari. Metallarga ishlov berish darajasi. Mehnat qurollari. CHorvachilik va motiga dehqonchiligi. Andronovo madaniyatining shakllanish masalalari. Andronovo madaniyatining janubiy o'troq dehqonchilik hududlariga ta'siri. Janubiy Sibirda so'nggi bronza davri arxeologiyasi. Janubiy Sibirda Karasuk madaniyatining tarqalishi. Xakassiya-Minusiy botig'i hududidagi Karasuk madaniyatiga oid qabrlar va ko'mish marosimlari. SHarsimon sapol buyumlari va bronzadan ishlangan buyumlar. Xo'jaligi.

Hindistonning qadimgi davri arxeologiyasi

SHimoliy Belujistonda ilk dehqonchilik asoslangan Mergar madaniyatining shakllanishi. Mergar, Kili-Gxul Muhammad manzilgohlari va ularning bosqichlari. Gang hududlarida ilk dehqonchilikning shakllanishi masalalari. Janubi-sharqiy Osiyo turli tabiiy sharoitlardan tashkil topgan hududlarning neolit davri xususiyatlari. Xo'jalik va moddiy madaniyati. SHimoliy Belujistonda ilk dehqonchilik asoslangan Mergar madaniyatining shakllanishi. Mergar, Kili-Gxul Muhammad manzilgohlari va ularning bosqichlari. Gang hududlarida ilk dehqonchilikning shakllanishi masalalari. Janubi-sharqiy Osiyo turli tabiiy sharoitlardan tashkil topgan hududlarning neolit davri xususiyatlari. Xo'jalik va moddiy madaniyati. Hindistonda o'troq dehqonchilik madaniyatining kengayishi. Hind vodiysida Kvetta, Amri va Zxob madaniyatlari. Dehqonchilik qishloqlari va uy-joy qurilishi. Kulolchilik charxining kashf etilishi. Hunarmandchilik. Tasviriy san'at va haykalchalar. Kotdiji, Kalibangan protoshahar markazlari. Xarappa madaniyatining shakllanishi. Moxenjodaro, Xarappa, Ganverivale, Kalibangan va boshqa protoshahar markazlari. Ibodatxona va saroy shaklidagi imoratlar. Aholi uy-joy imoratlari. Hunarmandchilik, savdo aloqalari va ayirboshlash. Moddiy madaniyat va tasviriy san'at. Xarappa madaniyati inqirozi. SHo'rto'qay.

SHarqiy Osiyoning qadimgi davr arxeologiyasi

SHarqiy Osiyoning neolit davri xo'jaligi va moddiy madaniyati. Xuanxe va YAnshi vodiylari neolit davrida. Mil.avv. IV ming yillikda Xuanxening o'rta oqimi hududida ilk dehqonchilikning qaror topishi. YAnshao madaniyati. Banpo manzilgohi. Ixtisoslashgan hunarmandchilik. So'nggi neolit davri Lushan arxeologiya majmuasi. Xitoyda sivilizatsiyaning shakllanish shart-sharoitlari. Erlitou ilk SHan davri ilk shaharlari. Erligan bosqichi. SHan-in davri. CHjenchjou manzilgohi. Mudofaa tizimi. Tagkursi ustida bunyod etilgan saroy va ibodatxonalar. Aholi o'rtasida tabaqalanishining kuchayishi. Metallurgiyaning shakllanishi. Moddiy madaniyat va tasviriy san'at. Savdo va hunarmandchilik turlarining rivojlanishi. Anyan yodgorligi. Mahobatli qabrlar. Sirtida bo'rtma naqshli yirik mis eidishlarning paydo bo'lishi.

O'rta SHan- ilk CHjou davri jamiyatidagi chuqur o'zgarishlar. Ixtisoslashgan hunarmandchilikning takomillashishi. Zargarlik san'ati. YOzuv.

Koreya va YAponiyaning qadimgi davr arxeologiyasi

Koreyaning neolit davri xususiyatlari. Bronza davri VIII-VII asrlarda temirdan foydalanishning boshlanishi. Dastlabki davlat birlashmasi. CHoson. YAponiya neolit davrida. Dzyomon madaniyati va uning bosqichlari. Dastlabki kulolchilik buyumlarining paydo bo'lishi. YAyoy madaniyati va uning bosqichlari. YAponiyada mil.av. II asrda qabilalar ittifoqi birlashishi jarayoning kechishi.

Janubi-sharqiy Osiyoning qadimgi davr arxeologiyasi

Janubi-sharqiy Osiyo ilk sivilizatsiyaning shakllanish shart-sharoitlari. Hindixitoy yarim orolidagi bronza davr Fungnguen va Dongdau madaniyatlari. Janubi-sharqiy Osiyoda Dongshon sivilizatsiyasining shakllanishi va tarqalgan hududlari. Xo'jalik xususiyatlari. Moddiy madaniyat. Bronzadan ishlangan mehnat qurollari. Metallarga solingan tasvirlar. Uy-joylari. Ijtimoiy tuzilmalar va ma'naviy madaniyat.

Qadimgi Peru va Mezoamerika arxeologiyasi

Ekvadorde dehqonchilik va baliqchilik xo'jaligiga asoslangan qabilalarning paydo bo'lishi. Peruda Uaka-Prieta madaniyati. And tog'lari hududlarida (mil. av. VII-III ming yilliklar) o'simliklarni madaniylashtirishning boshlanishi va ilk dehqonchilik. Pikimachay g'ori va unin bosqichlari: Xayva, Piki va CHiua. CHavin komplekslari. Mochikada sivilizatsiyaning paydo bo'lishi. Mezoamerikaning ilk dehqonchilik jamoalari. Markaziy Amerikada o'troq dehqonchilik madaniyatining rivojlanishi. Ekvadorde Pedro Xormige majmuasi va Valdiviya madaniyatlari. Dehqonchilik va baliqchilik bilan shug'ullanuvchi qabilalar. Peru qirg'oqlarida Uaka-Pieta madaniyati va uning xo'jalik xususiyati. Aspero manzilgohi. Mahobatli imoratlardan tashkil topgan manzilgoh majmualari: Serro-Sechin, Gorgay, Pako-pampa. Sopol idishlar.

Markaziy Amerika (Peru)da Kupisnik madaniyati (mil. av. I ming yillik boshilari) va Olmeklar, Parakas va Naska madaniyatlari (mil. av. I ming yillikning o'rtalari). Tres, Sapotes, Le-Venta, Serro-de-las-Mesas shahar xarobalari. Saroy va ibodatxonalar. Tosh stella va haykallar.

Temir davrining umumiy tavsifi

"Temir davri" va "ilk temir davri" tushunchalari. Temirni o'zlashtirish jarayoni va uning madaniy tarixiy ahamiyati.

"Temir davri" va "ilk temir davri" terminlarining tavsiflanishi: filosofik etnik nuqtai nazar (Gesiod, Publiy Ovidiy Nazon va boshqalar) va sof texnologik nuqtai nazar (Tit Lukretsiy Kar, K.YU. Tomsen, Y. YA. Verso va boshqalar)

Temirni o'zlashtirishning obektiv qonuniyatlari va bu jarayonning madaniy tarixiy mohiyati. Bronza va temir davri oralig'idagi chegara muammolari: K.YU. Tomsena, Y.YA. Verso, G. Mortile, G. Obermayera va J. Desheletta fikrlari. O. Montelius nuqtai nazari. Temirni o'zlashtirishdagi ayrim muammolar. Meteorit temirning kashf qilinishi va foydalanilishi. Meteorit temiridan ishlangan qadimgi narsalar(Samarra, Gers, Meduma, Meskalam-duga, Aladja-Guyuk, Boldirevo, Bichkin-Buluk, Tutanxamon sag'analari va boshqalar).

Dastlabki temir ruda konlarining o'zlashtirilishi. Temir ishlab chiqarish texnologiyalari va pechlarini. Mehnat va ov qurollarini ishlab chiqarishda qora metalurgiyaning o'rni. Tabiiy temir rudalaridan ishlangan qadimgi narsalar (Tell-Ashmar, Aladja-Guyuk, Gerasimovka, Tashlyk, SHirokaya mogila).

Temirning o'zlashtirilishi haqidagi dastlabki yozma manbalar. Temir davrining kirib kelishi: xronologiyasi va tarqalish geografiyasi, arxeologik va yozma manbalar. Xetlar tomonidan temirning o'zlashtirilishi. Ossuriya shohlari Sargon II va Xorsabade saroylaridan topilgan temir ashyolari. Ilk temir davrida Hindiston: ashyoviy va yozma manbalar (Rigvela,

YAjurveda, Geradot, Ktesiy, Kvint Kursiy Ruf). Kichik Osiyo yunon shaharlarining temir davriga o'tishi: ashyoviy va yozma manbalar (Gomer, Gesiod, Aristotel va boshqalar). Janubiy, G'arbiy, SHimoliy, SHarqiy va Markaziy Evropa Osiyo cho'llari va O'rta Osiyo hududlarining temir davriga o'tishi. Janubiy YAqin SHarq hududlarining temir davriga o'tish muammolari. Ilk temir davrida Xitoy: ashyoviy va yozma manbalar (SHitszin, "Szo CHJuan" va boshqalar). Ilk temir davrining SHimoliy, SHarqiy va Markaziy Afrikaga kirib kelishi. (Qadimgi Misr, Meroe podsholigi).

G'arbiy va Markaziy Evropa arxaik davri arxeologiyasi.

Galshtat madaniyati. Galshtat madaniyatining kelib chiqishi, rivojlanish bosqichlari. Qabr, qo'rg'onlar. Galshtat madaniyati xronologiyasi. (O. Montelius, P. Rayneke, X. Myullera-Karpe, R. Pittioni, G. Parsingera, K. Metsner-Nebelsik ishlari). Galshtat madaniyati hududi va etnik tarkibi: madaniyat o'chog'i va tarqalish hududlari. Illiriy va keltlar. Galshtat madaniyati taqdiri.

Galshtat madaniyati yodgorliklarining asosiy tiplari. Arxitekturasi. Manzilgohlar(Geyneburg, Donya dolina, Neyxeyzel, Kamp-de-SHato va boshqalar). Fortifikatsiya va plani. Uy-joylar, qo'rg'onlari. Galshtat madaniyati keramikasi. Xo'jaligi: dehqonchilik, chorvachilik, qora va rangli metalurgiya, to'qimachilik va boshqalar. Mehnat qurollari. Kiyim, bezaklar.

Laten madaniyati. Galshtat madaniyati evolyusiyachi va laten madaniyatining tashkil topishi. Keltlar yurishi. Kichik Osiyoda kelt-galatva laten madaniyatlarining tarqalishi. Laten madaniyati xronologiyasi(O.Tishlera, P. Rayneke, J. Desheletta, YA. Filipa, X. Eggersa, Y. Kostshevskogo, K. Godlovskogo, M.B. IJukina ishlari). Laten madaniyati hududi va etnik tarkibi: madaniyat o'chog'i va tarqalish hududlari.

Asosiy yodgorliklari(Aleziya, Bibrakte, Manxing, Tarado, Gradishte, Zavist). Qadimgi rim arxitekturasi ta'siri. Mudofaa ishoatlari(Gall devori). Botqoqlik manzilgohlari va orol uy-joylari(La Ten, Glastonberi): qurulish konstruksiyasi va materiallari. Qabr, qo'rg'onlar(Somm-Bion, Gorj-Meye, Vaaldalgesxaym, Dyurnberg va boshqalar). Iqtisodi. Dehqonchilik xo'jalikning asosi. CHorvachilik, savdo-sotiq, qora va rangli metalurgiya, daraxtni qayta ishlash, to'qimachilik va boshqalar. Tanga ishlab chiqarish va uning evolyusiyasi. Ijtimoiy aloqa. Diniy qarashlari.

Galshtat va laten madaniyatlarining madaniyat o'choqlariga ta'sir qilgan asosiy belgilari. YAstorf, Lujits, Pomors, Pshevors va oksiv madaniyatlari.

Janubiy Evropaning arxaik davri arxeologiyasi

Ilk temir davrida Italiya. Vallinova madaniyati. Villanova madaniyatining kelib chiqishi, rivojlanish bosqichlari. Villanova madaniyati xronologiyasi. Villanova madaniyati hududi va etnik tarkibi: madaniyat o'chog'i va tarqalish hududlari. Turdosh madaniyatlar.

Villanova madaniyati yodgorliklarining asosiy tiplari. O'ziga xos xususiyatlari. Arxitekturasi. Manzilgohlar. Fortifikatsiya va plani. Uy-joylar, qo'rg'onlari. Villanova madaniyati keramikasi. Xo'jaligi: dehqonchilik, chorvachilik, qora va rangli metalurgiya, to'qimachilik va boshqalar.

Gollaseka madaniyati. Gollaseka madaniyatining paydo bo'lishi va rivojlanish bosqichlari. Xronologiyasi. Golloseka madaniyati hududi va etnik tarkibi: madaniyat o'chog'i va tarqalish hududlari. Asosiy yodgorliklari. Qurulish konstruksiyasi va materiallari. Qabr, qo'rg'onlar. Diniy qarashlari.

Este madaniyati. Este madaniyati paydo bo'lishi va rivojlanish bosqichlari. Xronologiyasi. Este madaniyati tarqalish hududi. Ho'jaligi. Hunarmandchiligi. Este madaniyati keramikasi. Arxeologik yodgorliklari: qabr qo'rg'onlar, uy-joy qoldiqlari. Rim madaniyatining kirib kelishi. Turdosh madaniyatlar.

Pitsan (novilyar) madaniyati. Xronologiyasi. Tarqalish hududi. Xo'jaligi. Hunarmandchiligi. Pitsan madaniyati keramikasining o'ziga xos hususiyatlari. Arxeologik

yodgorliklari: qabr qo'rg'onlar, uy-joy qoldiqlari. Apuli madaniyati va orollar. Sitsiliya orolining temir davri yodgorliklari.

Etrusklar. Hududiy chegarasi. Etrusklar migratsiya jarayonlari. Italiya hududidagi ilk hududiy davlatning tashkil topishi. Etrusklarning kelib chiqishi muammolari(Geradot, Dionisiy Galikarnass, Tit Liviy manbalari). Etrusklar ho'jaligi, hunarmandchiligi, kulolchiligi va boshqalar. Arxeologik yodgorliklari

SHarqiy Evropaning arxaik davri arxeologiyasi

SHarqiy Evropa arxaik dari madaniyatlari tavsifi. Etnomadaniyat jarayonlari. Asosiy ho'jaligi. Ko'chmanchilar madaniyatining ta'siri.

Ilk temir davri Dyakov madaniyati. Xronologiyasi, tarqalish hududi, tili. Dyakov madaniyatining yirik shaharlari(Katta Kashir, Troitsko, Dyakovo, Nastas'ino va boshqalar). SHaharlar evolyusiyasi va moddiy madaniyat dinamikasi. Mudofaa inshootlari, uy-joy qoldiqlari. Ho'jaligi. Dehqonchilik va chorvachilik. Keramikasi. Qora metallurgiya va temirchilik komplekslari. Mehnat qurollari. Dyakov madaniyati qabr inshootlari.

Gorodets madaniyati. Xronologiyasi, manba, tarqalish hududi. Etnik hususiyatlari. SHahar madaniyatiga xos uy-joylar va ularning evolyusiyasi. Gorodets madaniyati ho'jaligi.

YUxnov madaniyati. Xronologiyasi. Tarqalish hududi. O'ziga xos hususiyatlari.

Ananin madaniyati. Xronologiyasi, tarqalish hududi. Manba va madaniyat taqdiri. Etnik tarkibi. Mudofaa inshootlari, uy-joylari. Ananin madaniyati qabrlari(Katta Axmilov, Ananin va boshqalar). Ko'mish marosimi. Ananin madaniyati hujaligi: o'troq chorvachilik va dehqonchilik. Baliqchilik va ov. Qora va rangli metallurgiya. Keramika. Xarbiy qurollari. Otliq aslah-anjomlari. Turdosh madaniyatlar.

Kavkazning arxaik davri arxeologiyasi

Kaban madaniyati. Xronologiya: bronza davri va temir davri. Madaniyatning etnik muammo alomatlari. Madaniyatning avtohton elementlari. Xo'jalik turlari. Kaban madaniyatida metallurgiyani o'rni. Mahalliy turlari. Manzilgohlar: plani, joylashuvi va h.k. Qabr: tosh qutilar, qabr, qo'rg'onlar. Ko'mish marosimlari. Ho'jaligi. Hunarmandchiligi, Diniy qarashlar.

Meot madaniyati. Manbalar, Xronologiyasi va asosiy etaplari. Qabrlardan topilgan ashyolar. Protomeot davri yodgorliklari (Nikolaevskiy, Kubanskiy, Fars va boshqalar). Qo'rg'onlar (Uashxitu-1 i Uashxitu-2).

Meot madaniyati, skifo-meot va meoto-sarmat madaniyatlari simbiozi. Kelermess, Uls va Ulyap qo'rg'onlari. Ettiaka(Semibrat) shahri va qo'rg'onlari, Elizavet shahri va qo'rg'onlari, Karagodeuashx, Katta Egizaklar, Ust-Labin va Pashkov qabr-qo'rg'onlari. Moddiy madaniyatining asosiy hususiyatlari. Meot madaniyati asoschilarining taqdiri.

Kavkazorti hududlarining ilk temir davri tavsifi. Kavkazorti hududlarida temirni o'zlashtirish jarayonlari. Kaban, urart va eronning ta'siri. Kolxid madaniyati. Kolxid madaniyatining asosiy hususiyatlari. Manzilgohlar(Dablagomi va boshqalar). Qabr-qo'rg'onlar(Dablagomi, Kldeeti va boshqalar). Madaniyatning asosiy hususiyatlari. Kartliy podsholigi, Armazi shaharchasi. Samtavro qabri.

Janubiy Osiyo arxaik davri arxeologiyasi

Hindiston. Temir davriga o'tilishi. Temir davri moddiy madaniyati evolyusiyachi. Ilk hududiy davlatning paydo bo'lishi. Hind vodiysida temirning ho'jalik ishlarida keng ishlatilishi. Arxaik davri yozma manbalari(Rigveda). Ilk temir davri madaniyatlari. Madaniyatlar sintezi. Arxeologik yodgorliklari. Ho'jaligi. Hunarmandchiligi, Diniy qarashlar va h.k.

Antik davrining umumiy tavsifi

Antik davrda bo'lgan o'zgarishlar. Yevropa va Osiyodagi quldorlik davlatlarining paydo bo'lishi. Yunon koloniyalashtirilishi. Sharq sivilizatsiyasi, shahar madaniyati, Baqtriya, Qadimgi

Xorazm, Farg'ona moddiy madaniyati, Me'morchiligida, mudofaa inshootlari, diniy va dunyoviy monumental inshootlarning paydo bo'lishi, shahar madaniyati taraqqiyoti va boshqalar.

Evropaning antik davri arxeologiyasi

Antik davri ijtimoiy-siyosiy munosabatlari. Ilk antik davri. Klassik antik davri. So'nggi antik davri. Ellinizm. Parfenon. Metapont. Minoy va Miken sivilizatsiyalari. Ilk, o'rta va quyi Minoy davrlari. Artur Evans. Ilk, o'rta va so'nggi ellada bosqichlari. Qadimgi Nim. Fanagoriya, Xersones, Olviya. Yunon shaharlari. Niki Anteros ibodatxonasi. Nemis arxeologi T. Vigand. Erehteyon ibodatxonasi. Italiya. Etrusklar. Kolizey amfiteatrlari.

Sharqiy Osiyoning antik davri arxeologiyasi

Sharqiy Osiyoning antik davriga umumiy tavsif, Korea antic davri arxeologiyasi, uch podsholik davri, Anak qabrtoshi, haykaltaroshlikda buddaviylik ta'siri. Kulolchilik rivoji. O'rganilgan madaniyatlar. Boxay davlati. Sharqiy Osiyoning antik davridagi taraqqiyotining Jahon sivilizatsiyasida tutgan o'rni. Bu davrda qurilish, me'morchilik, metallga ishlov berishning rivoji.

Janubiy Osiyoning antik davr arxeologiyasi

Janubiy Osiyoning antik davriga umumiy tavsif, Xitoyning janubi va Hindiston yarim orolida tarqalgan antik davri madaniyatlari, o'rganilgan shaharlar, aholining diniy ta'limotlari, Hindistondagi davlatlar, Magadha davlati ijtimoiy, siyosiy, madaniy hayoti. Haykaltaroshlikda buddaviylik ta'siri. . Bu davrda qurilish, me'morchilik, metallga ishlov berishning rivoji. Guptalar davlati, g'or ibodatxonalari, Ajanta. Makedoniyalik Aleksandirning Hindistonga yurishi.

G'arbiy Osiyoning antik davri arxeologiyasi

G'arbiy Osiyoning antik davriga umumiy tavsif, Eron, Arabiston yarimorolidagi antic davr yodgorliklari, o'rganilgan shaharlar, aholining diniy ta'limotlari. Bu davrda qurilish, me'morchilik, metallga ishlov berishning rivoji. Eronning Salavkiylar davlati tarkibiga kirishi, davlati ijtimoiy, siyosiy, madaniy hayoti. Bu hududda olib borilgan arxeologik tadqiqotlar.

Shimoliy Osiyoning antik davri arxeologiyasi

Shimoliy Osiyoning antik davriga umumiy tavsif, Mongoliya, Manjuriya hududlarida o'rganilgan antic davri yodgorliklari, o'rganilgan shaharlar, aholining diniy ta'limotlari. Bu davrda qurilish, me'morchilik, metallga ishlov berishning rivoji. Ijtimoiy, siyosiy, madaniy hayoti. Bu hududda olib borilgan arxeologik tadqiqotlar.

O'rta Osiyo antik davri arxeologiyasi

Markaziy Osiyo hududida qadimgi davrda shakllangan davlatlar. Sharq sivilizatsiyasini, shahar madaniyatini Baqtriya, Qadimgi Xorazm, Farg'ona moddiy madaniyati, O'rta Osiyo hududida mil.av. IV– milodiy IV asrlarga oid yodgorliklarda keng miqyosdagi arxeologik tadqiqotlar, O'zbekiston hududida M.E.Masson rahbarligida Termiz arxeologiya ekspeditsiyasi, Ya.G'.G'ulomov nomidagi Arxeologiya institutining arxeologiya guruhi O'zbekistonning barcha viloyatlarida, S.P.Tolstov rahbarligidagi Xorazm arxeologiya-etnografiya ekspeditsiyasi, Xorazm vohasida V.M.Masson rahbarligida Baqtriya ekspeditsiyasi, G.A.Pugachenkova rahbarligida Xamza nomidagi san'atshunoslik ekspeditsiyasi.

Afrika antik davri arxeologiyasi

Afrikada antik davr yodgorliklarida olib borilgan arxeologik tadqiqotlar, Misrga yunon-makedon bosqini (mill. avv. 332-331). Meroe davlati. Nubiyadagi arxeologik tadqiqotlar, 1929-yil to'g'on qurilishi, amerikalik D.Raysens tadqiqotlari, 1916-1926-yillardagi tadqiqotlar, Napata va Meroedagi tadqiqotlar. Shoh Ergamid. Markaziy Afrika arxeologiyasi, janubiy Afrika arxeologiyasi.

Amerikaning antik davr arxeologiyasi

Amerika antic davriga umumiy tavsif, Amerikada antik davr yodgorliklarida olib borilgan arxeologik tadqiqotlar, Shimoliy amerika hindulari moddiy madaniyati, olib borilgan tadqiqotlar. Genri Villiard rahbarligidagi Peru va Boliviya ekspeditsiyasi, Naska madaniyati, Naska geogiliflari tadqiq etilishi, Toribu Mejianing tadqiqotlari, Teotexuan qadimgi dunyoning eng yirik markazlaridan biri. Monte-Albana madaniyati. Lima hududidagi Garagay majmuasi.

Antik davrning insoniyat tarixidagi o'рни

Antika iborasi lotincha «antigus» so'zidan olingan va u qadimgi degan ma'noni anglatadi. Bu ibora XV asrda Italiya gumanistlari tomonidan qo'llanilgan, u asosan qadimgi Yunon va Rim madaniyati va san'atini ta'riflash uchun qo'llanilgan. U quldorlik davlatlarining paydo bo'lishi, rivojlanishi va inqirozga yuz tutishini ta'riflaydi. Aynan Yunoniston va Rimning qadimgi madaniyat o'chog'i, deb qabul qilinishida ramziy ma'no bor. Chunki bu hududda qadimdan buyuk davlatlar hukm surgan bo'lib, ularning har biri qaysidir ma'noda jahon madaniyatiga ulkan hissa qo'shgan. Antik davrda bo'lgan o'zgarishlar. Yevropa va Osiyodagi quldorlik davlatlarining paydo bo'lishi. Yunon koloniyalashtirilishi. Sharq sivilizatsiyasi, shahar madaniyati, Baqtriya, Qadimgi Xorazm, Farg'ona moddiy madaniyati, Me'morchiligida, mudofaa inshootlari, diniy va dunyoviy monumental inshootlarning paydo bo'lishi, shahar madaniyati taraqqiyoti va boshqalar.

O'rta asrlar davrining umumiy tavsifi

Ilk o'rta asrlarning boshlanishi, feodalizm davlatlarining vujudga kelishi, Yevropa ilk o'rta asrlar arxeologiyasi, Osiyo ilk o'rta asrlar arxeologiyasi, rivojlangan o'rta asrlar, ilk va rivojlangan o'rta asrlarda yevropa me'morchiligidagi o'zgarishlar O'rta Osiyoda o'rta asrlar davrining dastlabki bosqichi yirik davlatlar – Kushonlar saltanati va Qang' davlati konfederatsiyasining inqirozi va ular ustiga xionitlar, kidaritlar va eftalitlar kabi ko'chmanchi qabilalarning ommaviy ravishda bostirib kirishi bilan boshlandi. Bu ikki davlatning tanazzuli O'rta Osiyo hududlariga Eron sosoniylarining istilochilik harakatini faollashtirdi.

Yevropa o'rta asrlar arxeologiyasi

O'rta asrlar g'arbiy Yevropa, sharqiy Yevropa arxeologiyasi. Markaziy va janubiy Yevropa o'rta asrlar arxeologiyasi. Me'morchilikdagi o'zgarishlar. Roman uslubi, gotika uslubi, Vizantiya davlatidagi me'moriy obidalar. X-XI asrlarga kelib sharqiy Yevropada xoch gumbazli cherkovlar ko'plab qurila boshladi. Afinadagi Dafna ibodatxonasi. Butun Vizantiya bo'ylab o'sha davr shahar va viloyat zodagonlari uylari ham o'rganilgan. Vizantiyaning XIII asrgacha bo'lgan me'morchiligi eng rivojlangan va takomillashgan edi. Bolgariya, Serbiya, Rus me'morchiligi. Dekorativ ansambillar. Sitsiliyada, Bolqon davlatlari va Qirimdagi arxeologik yodgorliklar.

Osiyoning o'rta asrlar davri arxeologiyasi

Sharqiy Osiyoning ilk o'rta asrlar davri arxeologiyasi. Janubiy Osiyoning o'rta asrlar davri arxeologiyasi. G'arbiy va Shimoliy Osiyoning o'rta asrlar davri arxeologiyasi. O'rta osiyoning o'rta asrlar arxeologiyasi. O'rta Osiyo xalqlarining ma'lum bosqichi IV-V asrlarda shakllanib VI-VIII asrlarda rivojlangan ilk feodal munosabatlar davrida mansubdir. Shimoli-g'arbiy Ustrushonaxududlarini va xususan Jizzax vohasini muhim, o'troq xayot tarzida o'tgan ko'chmanchi xalqlar tomonidan ommaviy o'zlashtirilishi xuddi shu davrlarga to'g'ri keladi. Shu sababli mazkur regionning ilk o'rta asr davriga oib yodgorliklarni o'rganish arxeologiya fani

uchun o'troqlashgan xalqlarning ilk tarixi moddiy madaniyati haqida o'ta muhim va qiziqarli ma'lumotlarni beradi. Xitoydagi Xan imperiyasining parchalanishi. Hindixitoy yarimorolining o'rta asrlar davri arxeologiyasi. Hindiston o'rta asrlar davri arxeologiyasi. Eron o'rta asrlar davri arxeologiyasi. Arabiston yarimoroli o'rta asrlar davri arxeologiyasi

Afrika o'rta asrlar davri arxeologiyasi

Shimoliy Afrika o'rta asrlar davri arxeologiyasi. Markaziy Afrika o'rta asrlar davri arxeologiyasi. Janubiy Afrika o'rta asrlar davri arxeologiyasi. G'arbiy Afrika o'rta asrlar davri arxeologiyasi. Arxeologik tadqiqotlar. O'rganilgan madaniyatlar. Misrda Amerika va Yevropa arxeologlarining olib borgan tadqiqotlari. Meroe davlati. Nubiyadagi arxeologik tadqiqotlar, 1929-yil to'g'on qurilishi, amerikalik D.Raysens tadqiqotlari, 1916-1926-yillardagi tadqiqotlar, Napata va Meroedagi tadqiqotlar. Xartum universiteti olib borgan tadqiqotlar.

Amerikaning antik davri arxeologiyasi

Amerika antik davriga umumiy tavsif, Amerikada antik davr yodgorliklarida olib borilgan arxeologik tadqiqotlar, Shimoliy amerika hindulari moddiy madaniyati, olib borilgan tadqiqotlar. Genri Villiard rahbarligidagi Peru va Boliviya ekspeditsiyasi, Naska madaniyati, Naska geogiliflari tadqiq etilishi, Toribu Mejianing tadqiqotlari, Teotexuan qadimgi dunyoning eng yirik markazlaridan biri. Monte-Albana madaniyati. Lima hududidagi Garagay majmuasi. Olmek madaniyati. Tres-sapoteslar olmeklarning diniy markazlari bo'lishgan.

O'rta asrlar davrning insoniyat tarixidagi o'rni

O'rta asrlar feodal yer egaligi munosabatlari davri bo'lib uch bosqichdan iborat: 1) ilk o'rta asrlar (V - IX asrlar); 2) rivojlangan o'rta asrlar (IX - XV asrlar); 3) so'nggi o'rta asrlar (XVI - XVII asrning o'rtalari) ni o'z ichiga oladi. Ilk o'rta asrlarda to'qimachilik O'rta Osiyo hunarmandchiligining ustivor yo'nalishiga aylandi. Ayniqsa ipak mahsulotlarini ishlab chiqarish keng yo'lga qo'yilgan. Arxeologik materiallarning guvohlik berishicha ipak qurtini boqish Qadimgi Baqtriyada bronza davridan ma'lum bo'lgan. Antik davri va ilk o'rta asrlarga kelib, ipakchilik bilan shug'ullanish So'g'diyona va Farg'ona vodiysiga ham keng yoyildi. Ipakchilikning jahonga mashhur markazlari paydo bo'ldi. Yevropadagi buyuk ko'chishlar. Feodal tarqoqlik. Me'morchilikdagi o'zgarishlar. Roman uslubi, gotika uslubi, Vizantiya davlatidagi me'moriy obidalar. X-XI asrlarga kelib sharqiy Yevropada xoch gumbazli cherkovlar ko'plab qurila boshladi.

JAXON ARXELOGIYASI FANIDAN MA'RUZA MASHG'ULOTLARIGA AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI (1 KURS 1 SEMESTR)

1-jadval

T/r	Fanning bo'limi va mavzusi, ma'ruza mazmuni	Ma'ruza (Soatlar)
1	Kirish. Fannin predmeti, maqsadi va vazifalari	4
2	Pleystotsen davri ekologiyasi	4
3	Insoniyatning paydo bo'lishi va qadimiy gominidlar	4
4	Antropogenez jarayoni	4
5	Afrika paleoliti	4
6	Yaqin va O'rta Sharq paleoliti	4
7	Evropa paleoliti	4
8	MDH hududlaridagi paleolit davri yodgorliklari	4

9	Janubiy va Janubiy-Sharqiy Osiyo paleoliti	4
10	Uzoq Sharq paleoliti	4
11	Paleolit davri san'ati	4
12	Mezolit davri umumiy tavsifi	4
13	Evropaning mezolit davri arxeologiyasi	4
Jami:		52

Seminar mashg'ulotlarini tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlarida talabalar "Jaxon arxeologiyasi" fanidan ma'ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va tarixiy manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.

"JAXON ARXELOGIYASI" FANI BO'YICHA SEMINAR MASHG'ULOTLARIGA AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI

2-jadval

T/r	Fanning bo'limi va mavzusi, ma'ruza mazmuni	Soati
1.	Kirish. Fanning maqsad va vazifasi.	
2.	Insoniyatning paydo bo'lishi va uning er yuzida tarqalishi to'g'risidagi nazariyalar	4
3.	Afrika qit'asida odamzodning paydo bo'lishi va tarqalishi. Zinjantrop, Avstralopitek	4
4.	Afrikaning paleolit davri arxeologiyasi	4
5.	YAqin va O'rta Sharq paleolit davri arxeologiyasi	4
6.	Evropaning paleolit davri arxeologiyasi	4
7.	MDX paleolit davri arxeologiyasi	4
8.	Janubiy-Sharqiy Osiyoning paleolit davri arxeologiyasi	4
9.	Uzoq Sharq hududining paleolit davri arxeologiyasi	4
10.	Paleolit davri san'ati	4
11.	Mezolit davri umumiy tavsifi	4
12.	Yaqin va O'rta Sharq mezolit davri arxeologiyasi	4
13.	Janubiy-Sharqiy Osiyoning mezolit davri arxeologiyasi	4
14.	Evropaning mezolit davri arxeologiyasi	4
Jami:		56

1-jadval

"JAHON ARXELOGIYASI" FANI BO'YICHA MA'RUZA MASHG'ULOTLARIGA AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI (1 KURS 2 SEMESTR)

	Mavzu	
1	Afrika mezoliti	4

2	Osiyo mezoliti	4
3	Evropa mezoliti	4
4	Old Osiyoning neolit davri arxeologiyasi.	4
5	Afrikaning neolit davri arxeologisi	2
6	Janubiy va janubi-sharqiy Osiyo hududlari neolit davrida.	4
7	Evropada ilk dehqonchilik madaniyatining shakllanishi.	4
8	Mesopotamiyaning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	4
9	Kichik Osiyoning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	4
10	SHarqiy O'rta Er dengizi hududining eneolit-bronza davri arxeologiyasi	2
11	Misrning qadimgi davr arxeologiyasi	4
12	Eronning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	2
	Ja'mi	42

Seminar mashg'ulotlarini tashkil etish bo'yicha tavsiyalar
Seminar mashg'ulotlari

Seminar mashg'ulotlarida talabalar O'rta Osiyo arxeologiyasi fanidan ma'ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va tarixiy manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.

2-jadval

“O’RTA OSIYO ARXELOGIYASI” FANI BO’YICHA SEMINAR
MASHG’ULOTLARIGA AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI

Seminar

	Mavzu	
1	Afrika mezoliti	4
2	Osiyo mezoliti	4
3	Evropa mezoliti	4
4	Old Osiyoning neolit davri arxeologiyasi.	4
5	Afrikaning neolit davri arxeologisi	2
6	Janubiy va janubi-sharqiy Osiyo hududlari neolit davrida.	4
7	Evropada ilk dehqonchilik madaniyatining shakllanishi.	4
8	Mesopotamiyaning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	4
9	Kichik Osiyoning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	4
10	SHarqiy O'rta Er dengizi hududining eneolit-bronza davri arxeologiyasi	4
11	Misrning qadimgi davr arxeologiyasi	2
12	Eronning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	4
	Ja'mi	44

1-jadval

“JAHON ARXELOGIYASI” FANI BO’YICHA MA’RUZA MASHG’ULOTLARIGA
AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI (2 kurs 1 semestr)

Ma'ruza

--	--	--

1	Afg'onistonning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	2
2	Kavkazning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	2
3	Eneolit-bronza davri Egey madaniyati	2
4	Janubi-sharqiy Evropaning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	4
5	Hindistonning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	4
6	Janubi-sharqiy Osiyoning bronza davri arxeologiyasi	2
7	Xitoyning bronza davri arxeologiyasi	4
8	Koreya va Yaponiyaning qadimgi davr arxeologiyasi	4
10	Jami	24

Seminar mashg'ulotlarini tashkil etish bo'yicha tavsiyalar
Seminar mashg'ulotlari

Seminar mashg'ulotlarida talabalar O'rta Osiyo arxeologiyasi fanidan ma'ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va tarixiy manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.

2-jadval

“JAHON ARXELOGIYASI” FANI BO‘YICHA SEMINAR MASHG‘ULOTLARIGA
AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI

		Seminar
1	Afg'onistonning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	2
2	Kavkazning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	2
3	Eneolit-bronza davri Egey madaniyati	2
4	Janubi-sharqiy Evropaning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	4
5	Hindistonning eneolit-bronza davri arxeologiyasi	2
6	Janubi-sharqiy Osiyoning bronza davri arxeologiyasi	4
7	Xitoyning bronza davri arxeologiyasi	4
8	Koreya va Yaponiyaning qadimgi davr arxeologiyasi	4
	Jahon arxeologiyasi fanining ilk sivilizatsiyalar tarixini o'rganishdagi ahamiyati.	2
9	Jami	26

1-jadval

“JAHON ARXELOGIYASI” FANI BO‘YICHA MA‘RUZA MASHG‘ULOTLARIGA
AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI (2 KURS 2 SEMESTR)

		Mavzu
1	Temir davrining umumiy tavsifi	2

2	Evropa arxaik davri arxeologiyasi.	2
3	Janubi-sharqiy Osiyoning qadimgi davr arxeologiyasi	2
4	Janubiy Osiyo arxaik davri arxeologiyasi	2
5	G'arbiy Osiyo arxaik davri arxeologiyasi	2
6	Afrika arxaik davri arxeologiyasi	2
7	Kavkazning arxaik davri arxeologiyasi	2
8	Qadimgi Peru va Mezoamerika arxeologiyasi	2
	Jami	16

**Seminar mashg'ulotlarini tashkil etish
bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar**

Seminar mashg'ulotlarida talabalar "Jaxon arxeologiyasi" fanidan ma'ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va tarixiy manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.

2-jadval

**"JAHON ARXELOGIYASI" FANI BO'YICHA SEMINAR MASHG'ULOTLARIGA
AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI**

	Mavzu	Seminar
1	Temir davrining umumiy tavsifi	2
2	Evropa arxaik davri arxeologiyasi.	2
3	Janubi-sharqiy Osiyoning qadimgi davr arxeologiyasi	2
4	Janubiy Osiyo arxaik davri arxeologiyasi	2
5	G'arbiy Osiyo arxaik davri arxeologiyasi	2
6	Afrika arxaik davri arxeologiyasi	2
7	Kavkazning arxaik davri arxeologiyasi	2
8	Qadimgi Peru va Mezoamerika arxeologiyasi	4
	Jami	18

1-jadval

**"JAHON ARXELOGIYASI" FANI BO'YICHA MA'RUZA MASHG'ULOTLARIGA
AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI (3 KURS 1SEMESTR)**

	Mavzu	
1	Antik davrining umumiy tavsifi	4
2	G'arbiy va Markaziy Evropa antik davri arxeologiyasi.	4

3	Janubiy va SHarqiy Evropaning antik davri arxeologiyasi	4
4	SHarqiy Osiyoning antik davr arxeologiyasi	4
5	Janubi Osiyoning antik davr arxeologiyasi	4
6	G'arbiy Osiyoning antik davri arxeologiyasi	4
7	SHimoliy Osiyoning antik davri arxeologiyasi	4
8	O'rta Osiyo antik davri arxeologiyasi	2
9	Afrika antik davri arxeologiyasi	2
10	Amerikaning antik davri arxeologiyasi	2
11	Antik davrning insoniyat tarixidagi o'rni	4
	Jami	38

**Seminar mashg'ulotlarini tashkil etish
bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar**

Seminar mashg'ulotlarida talabalar "Jaxon arxeologiyasi" fanidan ma'ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va tarixiy manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.

2-jadval

**"JAHON ARXELOGIYASI" FANI BO'YICHA SEMINAR MASHG'ULOTLARIGA
AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI**

Seminar

	Mavzu	
1	Antik davrning umumiy tavsifi	4
2	G'arbiy va Markaziy Evropa antik davri arxeologiyasi.	4
3	Janubiy va SHarqiy Evropaning antik davri arxeologiyasi	4
4	SHarqiy Osiyoning antik davr arxeologiyasi	2
5	Janubi Osiyoning antik davr arxeologiyasi	2
6	G'arbiy Osiyoning antik davri arxeologiyasi	2
7	SHimoliy Osiyoning antik davri arxeologiyasi	2
8	O'rta Osiyo antik davri arxeologiyasi	4
9	Afrika antik davri arxeologiyasi	2
10	Amerikaning antik davri arxeologiyasi	4
11	Antik davrning insoniyat tarixidagi o'rni	4
	Jami	34

**"JAHON ARXELOGIYASI" FANI BO'YICHA MA'RUZA MASHG'ULOTLARIGA
AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI (3 KURS 2 SEMESTR)**

	Mavzu	
1	O'rta asrlar davrining umumiy tavsifi	4
2	G'arbiy Evropa antik davri arxeologiyasi.	6

3	Markaziy Evropa o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
4	Janubiy Evropaning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
5	SHarqiy Evropaning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
6	SHarqiy Osiyoning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
7	Janubi Osiyoning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
8	G'arbiy Osiyoning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
9	SHimoliy Osiyoning o'rtaslar davri arxeologiyasi	2
10	O'rtaslar davri arxeologiyasi	6
11	Afrika o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
12	Amerikaning antik davri arxeologiyasi	2
13	O'rtaslar davri arxeologiyasi insoniyat tarixidagi o'rni	4
	Jami	52

**Seminar mashg'ulotlarini tashkil etish
bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar**

Seminar mashg'ulotlarida talabalar "Jaxon arxeologiyasi" fanidan ma'ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va tarixiy manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi.

2-jadval

**“JAHON ARXELOGIYASI” FANI BO‘YICHA SEMINAR MASHG‘ULOTLARIGA
AJRATILGAN SOATLAR TAQSIMOTI**

	Mavzu	Seminar
1	O'rtaslar davri arxeologiyasi umumiy tavsifi	6
2	G'arbiy Evropa antik davri arxeologiyasi.	6
3	Markaziy Evropa o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
4	Janubiy Evropaning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
5	SHarqiy Evropaning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
6	SHarqiy Osiyoning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
7	Janubi Osiyoning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
8	G'arbiy Osiyoning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
9	SHimoliy Osiyoning o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
10	O'rtaslar davri arxeologiyasi	6
11	Afrika o'rtaslar davri arxeologiyasi	4
12	Amerikaning antik davri arxeologiyasi	2
13	O'rtaslar davri arxeologiyasi insoniyat tarixidagi o'rni	4
	Jami	56

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Bakalavrlar mustaqil ish tayyorlashda mazkur fanning xususiyatlari va mustaqil ta'lim uchun belgilangan soat hajmini e'tiborga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishlari tavsiya etiladi:

- seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik;
- darslik va o'quv qo'llanmalari bo'yicha fan boblari va mavzularni o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- talabalarning o'quv, ilmiy, tadqiqot ishlarini bajarishi bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish;
- faol va muammoli o'qitish uslublaridan foydalanadigan o'quv mashg'ulotlari.

Tavsiya etiladigan mustaqil ish mavzulari:

1. Jahon arxeologiyasi fanini o'rganishning maqsad va vazifalari.
2. Pleystotsen davri ekologiyasi.
3. Afrikaning paleolit yodgorliklari
4. YAqin va O'rta SHarqning paleoliti davri xususiyatlari.
5. Evropa paleoliti madaniyatlari.
6. MDH xududlaridagi paleolit davri yodgorliklari.
7. Janubiy va Janubiy – SHarqiy Osiyo paleoliti
8. Uzoq SHarqning paleolit davri yodgorliklari
9. Paleolit davri tasviriy san'ati yodgorliklari.
10. Janubiy, SHarqiy va janubi-sharqiy Osiyo hududlari mezolit davri madaniyatlari.
11. Evropaning mezolit davri madaniyatlari.
12. Old Osiyoning neolit davri a madaniyatlari.
13. Janubiy va janubi-sharqiy Osiyo hududlari neolit madaniyatlari.
14. Mesopotamiyaning eneolit-bronza davri madaniyatlari.
15. Kichik Osiyoning eneolit-bronza davri madaniyatlari.
16. SHarqiy O'rta Er dengizi hududining eneolit-bronza davri madaniyatlari.
17. Misrning qadimgi davr madaniyatlari.
18. Eroning eneolit-bronza davri madaniyatlari.
19. Kavkazning eneolit-bronza davri madaniyatlari.
20. Eneolit-bronza davri Egey madaniyati yodgorliklari.
21. Janubi-sharqiy Evropaning eneolit-bronza davri madaniyatlari.
22. Afg'oniston eneolit-bronza davri madaniyatlari.
23. Hindistonning eneolit-bronza davri madaniyatlari.
24. Janubi-sharqiy Osiyoning bronza davri madaniyatlari.
25. SHarqiy Osiyoning bronza davri madaniyatlari.
26. Koreya va Yaponiyaning qadimgi davr madaniyatlari.
27. Temir davrining xususiyatlar.
28. G'arbiy va Markaziy Evropa arxaik davri madaniyatlari.
29. Janubiy Evropaning arxaik davri madaniyatlari.
30. SHarqiy Evropaning arxaik davri madaniyatlari.
31. Kavkazning arxaik davri madaniyatlari.

Jaxon arxeologiyasi fanidan talabalar mustaqil ta'limining mazmuni va hajmi

	Ishchi o'quv dasturining mustaqil ta'limga oid bo'lim va mavzulari	Mustaqil ta'limga oid topshiriq va tavsiyalar	Bajarilish muddatlari	Hajmi (soatda)
	1	2	3	4
	Jaxon arxeologiyasi fanining maqsad va vazifalari	og'zaki	Semestr davomida	2

	Gominidlar evolyusiyasi xaqidagi nazariyalar.	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	4
	Falastin, Suriya, Livan, Turkiya, Iroq, Eron, Afg'oniston paleolit davri yodgorliklari	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	4
	Olduvey, ashel, levalua va boshqa paleolit davriga oid industriyalar.	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	4
	Qadimgi Hindiston paleolit davri yodgorliklari.	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	4
	MDH paleolit davrining o'rganilishi	og'zaki	Semestr davomida	4
	Janubiy – SHarqiy Osiyo paleoliti.	Klaster usulida topshirilishi shart	Semestr davomida	4
	Fransiya, Ispaniya, Portugaliya, Germaniya, Rossiya g'orlaridan topilgan paleolit davri tasviriy san'ati.	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	4
	Ibtidoiy san'atining o'rganilishi tarixi.	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	4
	Qadimgi xitoy mezolit davri madaniyatlari.	Klaster usulida topshirilishi shart	Semestr davomida	4
	Qadimgi Hindiston mezoliti.	Klaster usulida topshirilishi shart	Semestr davomida	4
	Evropaning mezolit davri madaniyatlari.	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	4
Jami				72 soat

	Ishchi o'quv dasturining mustaqil ta'limga oid bo'lim va mavzulari	Mustaqil ta'limga oid topshiriq va tavsiyalar	Bajarilish muddatlari	Hajmi (soatda)
	1	2	3	4
1.	Afg'onistonda ishlab chiqaruvchi xo'jalik shakllarining qaror topishi.	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	7
2.	Kavkazning eneolit davri yodgorliklari tavsifi.	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	7
3.	Moddiy manbalarning jamiyat ijtimoiy tuzilmalarini o'rganishdagi o'rni.	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	8
4.	Jaubiy Osiyoning qadimgi diniy munosabatlarni	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi	Semestr davomida	8

	o'rganishdamoddiy manbalarning ahamiyati.	shart.		
5.	Qadimgi Hindistonning ilk shaharsozlik madaniyatini o'rganishda arxeologik manbalarning ahamiyati	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	8
6.	Qadimgi SHarq davlatchiligini o'rganishda moddiy-manbalarning tutgan o'rni	Mavzu yozma referat shaklida bajarilishi shart.	Semestr davomida	8
7.				46

Tarix fakulteti Arxeologiya ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabalari uchun Jahon arxeologiyasi fanidan

2 – semestr uchun ballar taqsimoti va baholash mezonlari

Nazorat turlari va baxolash mezonlari

1-§. Nazorat turlari

5. Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish oraliq va yakuniy nazorat turlarini o'tkazish orqali amalga oshiriladi.

6. Oraliq nazorat semestr davomida ishchi fan dasturining tegishli bo'limi tugagandan keyin talabani bilim va amaliy ko'nikmalarini baholash maqsadida o'quv mashg'ulotlari davomida o'tkaziladi.

7. Oraliq nazorat turi har bir fan bo'yicha fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda 2 martagacha o'tkazilishi mumkin.

Oraliq nazorat turini o'tkazish shakli va muddati fanning xususiyati va fanga ajratilgan soatlardan kelib chiqib tegishli kafedra tomonidan belgilanadi.

8. Oraliq nazorat turining topshiriqlari tegishli kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ishlab chiqiladi va mazkur kafedra mudiri tomonidan tasdiqlanadi.

9. Semestr davomida haftasiga 2 akademik soatdan (tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida 4 akademik soatdan) kam bo'lgan fanlar bo'yicha oraliq nazorat turi o'tkazilmaydi.

10. Talabani amaliy, seminar, laboratoriya mashg'ulotlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishi, shuningdek uning ushbu mashg'ulotlardagi faolligi fan o'qituvchisi tomonidan baholab boriladi. Baholash mazkur Nizomning [15-bandida](#) nazarda tutilgan mezonlar asosida amalga oshiriladi.

Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

11. YAkuniy nazorat turi semestr yakunida (tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida fan yakunida) tegishli fan bo'yicha talabani nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarini o'zlashtirish darajasini aniqlash maqsadida o'tkaziladi.

12. YAkuniy nazorat turini o'tkazish shakli tegishli fan bo'yicha kafedra tomonidan belgilanadi.

13. YAkuniy nazorat turi oliy ta'lim muassasasining tegishli fakultet dekani yoki o'quv-uslubiy bo'lim tomonidan ishlab chiqiladigan hamda o'quv ishlari bo'yicha prorektor tomonidan tasdiqlanadigan YAkuniy nazorat turlarini o'tkazish jadvaliga muvofiq o'tkaziladi.

14. Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida oraliq va yakuniy nazorat turlari ob'ektiv tizimlashtirilgan klinik sinov yoki ob'ektiv tizimlashtirilgan imtihon shakllarida o'tkazilishi mumkin.

2-§. Talabalar bilimni baholash mezonlari

15. Talabalarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

16. Nazorat turlarini o'tkazish bo'yicha tuzilgan topshiriqlarning mazmuni talabaning o'zlashtirishini xolis (ob'ektiv) va aniq baholash imkoniyatini berishi shart.

3-bob. Talabalar bilimni baholash

17. Talabalar bilimni baholash 5 baholik tizimda amalga oshiriladi.

18. Oraliq nazorat turini o'tkazish va mazkur nazorat turi bo'yicha talabaning bilimni baholash tegishli fan bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini olib borgan professor-o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

YAkuniy nazorat turini o'tkazish va mazkur nazorat turi bo'yicha talabaning bilimni baholash o'quv mashg'ulotlarini olib bormagan professor-o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi.

Tegishli fan bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini olib borgan professor-o'qituvchi yakuniy nazorat turini o'tkazishda ishtirok etishi taqiqlanadi.

YAkuniy nazorat turini o'tkazishda kelishuv asosida boshqa oliy ta'lim muassasalarining tegishli fan bo'yicha professor-o'qituvchilari jalb qilinishi mumkin.

19. Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida oraliq va yakuniy nazorat turlarini o'tkazish, shuningdek talabalarining bilimni baholash tegishli kafedra mudiri tomonidan tashkil etiladigan komissiya tomonidan amalga oshiriladi.

Komissiya tarkibi tegishli fan professor-o'qituvchilari va soha mutaxassisleri orasidan shakllantiriladi.

Komissiya tarkibiga kelishuv asosida boshqa tashkilotlarning soha mutaxassisleri ham jalb qilinishi mumkin.

20. Oliy ta'lim muassasasida nazorat turlarini o'tkazilishi tegishli oliy ta'lim muassasasining ta'lim sifatini nazorat qilish bo'limi tomonidan doimiy ravishda o'rganib boriladi. Bunda nazorat turlarini o'tkazilish tartibi buzilganligi aniqlangan hollarda, o'tkazilgan nazorat turlarining natijalari bekor qilinishi hamda tegishli nazorat turi qaytadan o'tkazilishi mumkin.

21. Talaba tegishli fan bo'yicha yakuniy nazorat turi o'tkaziladigan muddatga qadar oraliq nazorat turini topshirgan bo'lishlari shart.

22. Oraliq nazorat turini topshirmagan, shuningdek ushbu nazorat turi bo'yicha «2» (qoniqarsiz) baho bilan baholangan talaba yakuniy nazorat turiga kiritilmaydi.

YAkuniy nazorat turiga kirmagan yoki kiritilmagan, shuningdek ushbu nazorat turi bo'yicha «2» (qoniqarsiz) baho bilan baholangan talaba akademik qarzdor hisoblanadi.

23. Talaba uzrli sabablarga ko'ra oraliq va (yoki) yakuniy nazorat turiga kirmagan taqdirda ushbu talabaga tegishli nazorat turini qayta topshirishga fakultet dekanining farmoyishi asosida ruxsat beriladi.

24. Bir kunda 1 tadan ortiq fan bo'yicha yakuniy nazorat turi o'tkazilishiga yo'l qo'yilmaydi. YAkuniy nazorat turlarini o'tkazish kamida 2 kun oralig'ida belgilanishi lozim.

25. Bitiruvchi kurs bo'lmagan talabalar kuzgi semestr natijalari bo'yicha 3 tagacha fandan (fanlardan) akademik qarzdorligi bo'lgan hollarda talabaga bir oygacha, bahorgi semestr natijalari bo'yicha 3 tagacha fandan (fanlardan) akademik qarzdorligi bo'lgan talabaga tegishli fan (fanlar) bo'yicha oraliq va (yoki) yakuniy nazorat turlarini yangi o'quv yili boshidan qayta topshirish uchun 1 oy muddat beriladi.

Bitiruvchi kurs talabalariga bahorgi semestr natijalari bo'yicha o'zlashtirmagan fandan (fanlardan) qayta topshirish uchun yakuniy davlat attestatsiyasi boshlangunga qadar ruxsat beriladi.

Fanlardan akademik qarzdorligi 4 ta va undan ko'p bo'lgan talabalarga qayta topshirishga ruxsat berilmaydi va ular oliy ta'lim muassasasi rektorining (boshlig'ining, filial direktorining) buyrug'i bilan kursdan qoldiriladi.

26. Talabaga oraliq va (yoki) yakuniy nazorat turini qayta topshirish uchun berilgan muddat davomida talaba tomonidan qayta topshirishlar soni 2 martadan ko'p bo'lmasligi kerak.

Talaba oraliq va (yoki) yakuniy nazorat turini birinchi marta qayta topshirishdan o'ta olmagan taqdirda, fakultet dekani tomonidan komissiya tuziladi. Komissiya tarkibi tegishli fan bo'yicha professor-o'qituvchi va soha mutaxassisleri orasidan shakllantiriladi.

Ikkinchi marta oraliq va (yoki) yakuniy nazorat turini o'tkazish va talabani baholash mazkur komissiya tomonidan amalga oshiriladi.

27. Berilgan muddat davomida mavjud bo'lgan qarzdorlikni topshira olmagan talaba bo'yicha fakultet dekani bildirgi bilan oliy ta'lim muassasasi rektorini (boshlig'ini, filial direktorini) xabardor qiladi va ushbu talaba rektor (boshligi, filial direktori) buyrug'i asosida kursdan qoldiriladi.

28. Talaba uzrli sabablarsiz malakaviy amaliyotga qatnashmagan, shuningdek malakaviy amaliyot yakunlari bo'yicha «2» (qoniqarsiz) baho bilan baholangan hollarda, u akademik qarzdor hisoblanadi va kursdan qoldiriladi.

29. Kursda qoldirilgan talaba fanni (fanlarni) o'zlashtirmagan semestr boshidan to'lov-kontrakt asosida mazkur o'quv yilining tegishli semestri uchun tasdiqlangan o'quv rejaga muvofiq o'qishni davom ettiradi.

30. Baholash natijasidan norozi bo'lgan talabalar fakultet dekani tomonidan tashkil etiladigan Apellyasiya komissiyasiga apellyasiya berish huquqiga ega.

31. Apellyasiya komissiyasi tarkibiga talabani baholashda ishtirok etmagan tegishli fan professor-o'qituvchilari orasidan komissiya raisi va kamida to'rt nafar a'zo kiritiladi.

32. Talaba baholash natijasidan norozi bo'lgan taqdirda, baholash natijasi e'lon qilingan vaqtdan boshlab 24 soat davomida apellyasiya berishi mumkin. Talaba tomonidan berilgan apellyasiya Apellyasiya komissiyasi tomonidan 2 kun ichida ko'rib chiqilishi lozim.

33. Talabaning apellyasiyasini ko'rib chiqishda talaba ishtirok etish huquqiga ega.

34. Apellyasiya komissiyasi talabaning apellyasiyasini ko'rib chiqib, uning natijasi bo'yicha tegishli qaror qabul qiladi. Qarorda talabaning tegishli fanni o'zlashtirgani yoki o'zlashtira olmaganini ko'rsatiladi.

Apellyasiya komissiyasi tegishli qarorni fakultet dekani va talabaga etkazilishini ta'minlaydi.

4-bob. Baholash natijalarini qayd qilish

35. Talabalar bilimni baholash tegishli fan bo'yicha professor-o'qituvchi tomonidan Talabalarining fanlarni o'zlashtirishini hisobga olish jurnalida (bundan buyon matnda Jurnal deb yuritiladi) qayd etib boriladi. Professor-o'qituvchi qo'shimcha ravishda talabalar bilimni baholashni elektron tizimda ham yuritishi mumkin.

Professor-o'qituvchi Jurnalda talabaga qo'yilgan baholarni shu kunning o'zida qayd etib boradi. Agar talabaning bilimni baholash yozma ish shaklida o'tkazilgan bo'lsa, bunda professor-o'qituvchi talabalarining natijalarini 3 kundan ko'p bo'lmagan muddatda Jurnalga qayd etishi lozim.

36. Nazorat turi bo'yicha talabaning bilimi «3» (qoniqarli) yoki «4» (yaxshi) yoxud «5» (a'lo) baho bilan baholanganida, nazorat turini qayta topshirishga yo'l qo'yilmaydi.

37. Talaba nazorat turi o'tkazilgan vaqtda uzrli sabablarsiz qatnashmagan hollarda Jurnalga «0» belgisi yozib qo'yiladi.

38. Jurnal tegishli fan bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini olib borgan professor-o'qituvchi, kafedra mudiri va fakultet dekani tomonidan imzolanadi hamda fakultet dekanatida saqlanadi. Jurnalning saqlanishi uchun fakultet dekani mas'ul hisoblanadi.

39. Talabalarining yakuniy nazorat turi bo'yicha baholari Jurnalga qayd etilganda, shu kunning o'zida talabaning Baholash daftariga ham yozib qo'yilishi kerak.

40. YAkuniy nazorat turi bo'yicha talabaning bilimi «2» (qoniqarsiz) baho bilan baholangan yoki Jurnalga «0» belgisi yozib qo'yilgan hollarda ushbu baho yoki belgi talabaning Baholash daftariga yozilmaydi.

41. Jurnalning o'z vaqtida, to'g'ri va to'liq yuritilishi, shuningdek undagi baho va boshqa ma'lumotlarga asossiz o'zgartirishlar kiritilmasligi uchun fakultet dekani va tegishli fan bo'yicha professor-o'qituvchi mas'ul hisoblanadi.

42. Tegishli o'quv yili yakuni bo'yicha ishchi o'quv rejadagi fanlar bo'yicha «3» (qoniqarli) yoki «4» (yaxshi) yoxud «5» (a'lo) baho bilan baholangan talaba oliy ta'lim muassasasi rektorining (boshlig'ining, filial direktorining) buyrug'iga asosan keyingi kursga o'tkaziladi.

43. Baholash natijalari kafedra yig'ilishlari, fakultet va oliy ta'lim muassasasi Kengashlarida muntazam ravishda muhokama etib boriladi va tegishli qarorlar qabul qilinadi.

44. O'zbekiston Respublikasining oliy ta'lim muassasalarida talabalar o'zlashtirishini baholash tizimini 5 baho yoki 100 ballik tizim va ilg'or xorijiy davlatlar oliy ta'lim tizimida qo'llaniladigan baholash tizimiga qiyosiy taqqoslash hamda ularga o'tkazish mazkur Nizomning [ilovasiga](#) muvofiq jadvallar asosida amalga oshiriladi.

1-jadval

Baholashni 5 baholik shkaladan 100 ballik shkalaga o'tkazish

JADVALI

5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala
5,00 — 4,96	100	4,30 — 4,26	86	3,60 — 3,56	72
4,95 — 4,91	99	4,25 — 4,21	85	3,55 — 3,51	71

4,90 — 4,86	98	4,20 — 4,16	84	3,50 — 3,46	70
4,85 — 4,81	97	4,15 — 4,11	83	3,45 — 3,41	69
4,80 — 4,76	96	4,10 — 4,06	82	3,40 — 3,36	68
4,75 — 4,71	95	4,05 — 4,01	81	3,35 — 3,31	67
4,70 — 4,66	94	4,00 — 3,96	80	3,30 — 3,26	66
4,65 — 4,61	93	3,95 — 3,91	79	3,25 — 3,21	65
4,60 — 4,56	92	3,90 — 3,86	78	3,20 — 3,16	64
4,55 — 4,51	91	3,85 — 3,81	77	3,15 — 3,11	63
4,50 — 4,46	90	3,80 — 3,76	76	3,10 — 3,06	62
4,45 — 4,41	89	3,75 — 3,71	75	3,05 — 3,01	61
4,40 — 4,36	88	3,70 — 3,66	74	3,00	60
4,35 — 4,31	87	3,65 — 3,61	73	3,0 dan kam	60 dan kam

2-jadval

Oliy ta'limda talabalar o'zlashtirishini baholash tizimlarini qiyosiy taqqoslash

JADVALI

Taklif etilayotgan O'zbekiston tizimi	Rossiya tizimi (MDU)*	Evropa kredit transfer tizimi (ECTS — European Credit Transfer System)	Amerika tizimi (A- F)	Britaniya tizimi (%)	Yaponiya tizimi (%)	Koreya tizimi (%)	O'zbekiston tizimi (%)
«5»	«5»	«A»	«A+»	70 — 100	80 — 100	90 — 100	90 — 100
			«A»				
			«A-»				
«4»	«4»	«B»	«B+»	60 — 64	70 — 79	80 — 89	70 — 89,9
		«C»	«B»	50 — 59			
			«B-»				
«3»	«3»	«D»	«C+»	45 — 49	60 — 69	70 — 79	60 — 69,9
		«E»	«C»	40 — 44			
			«C-»				
			«D+»				
			«D-»				
«2»	«2»	«FX»	«F»	0 — 39	0 — 59	0 — 59	0 — 59,9
		«F»					

Jaxon arxeologiyasi fanidan reyting baholash mezonlari

86-100 ball uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- Jaxon arxeologiyasining fan sifatidagi ahamiyati va ijtimoiy fanlar sohasida tutgan o'zni, arxeologik davrlashtirish, jahon va Jaxon arxeologiyasining asosiy davrlari va bosqichlari, urbanizatsiya jarayonlarining shakllanishi va taraqqiyot bosqichlari, daliliy xulosalarni umumlashtirish uchun aniq arxeologik va etnologik (etnografik) ma'lumotlar, fanning zamonaviy uslubiy va nazariy vazifalari haqida *xulosa va qaror qabul qilish*;

- xolislik va tarixiylik tamoyillari haqida *ijodiy fikrlay olish*;

- moddiy madaniyat, g'oyaviy qarashlar va ularning taraqqiyot bosqichlari to'g'risida *mustaqil mushohada yurita olish*;

- aniq tarixiy-madaniy jarayonlarini tadqiq qilish tamoyillari haqida *olgan bilimlarini amalda qo'llay olish*;

- arxeologik manbalar va ularning tarixiy-madaniy jarayonlarni o'rganishdagi *ahamiyati va mohiyatini tushunish*;

- Jaxon arxeologiyasini o'rganishda arxeologik manbalari tahliliy tamoyillarining asosiy uslublarini, arxeologiya sohasida barcha ma'lumotlarni, arxeologiyaga oid ma'lumotlarni turli mintaqalar o'tmish tarixi va madaniyati muammolarini o'rganishda undan foydalanishni *bilish, aytib berish*;

- turli mintaqalar arxeologiyasi hamda ularning asosiy davrlari va bosqichlarining o'ziga xos xususiyatlarini e'tiborga olgan holda moddiy madaniyat va ma'naviy madaniyat, urbanizatsiya, tarixiy, etno-madaniy, ijtimoiy-g'oyaviy jarayonlarining tahliliy tamoyillari, urbanizatsiya jarayonlarining shakllanishi va taraqqiyot bosqichlari haqida *tasavvurga ega bo'lish*.

71-85 ball uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- Jaxon arxeologiyasining fan sifatidagi ahamiyati va ijtimoiy fanlar sohasida tutgan o'rni, arxeologiya fanlarning o'rganilish tarixini va ularga oid ilmiy adabiyotlarning tahlil usullari, arxeologik davrlashtirish, alohida mintaqada madaniyatlar rivojlanishidagi farqlar, qadimgi, antik va o'rta asrlar davri madaniyatlari va ularning o'ziga xos xususiyatlari hamda moddiy madaniyati, ixtisoslashgan o'zlashtiruvchi va ishlab chiqaruvchi xo'jalik shaklining qaror topishi va ularga oid arxeologik madaniyatlar hamda ularning xususiyatlari haqida *mustaqil mushohada yurita olish*;

- arxeologiya sohasida barcha olgan bilimlarini, arxeologik manbalari tahliliy tamoyillarining asosiy uslublarini *amalda qo'llay olish*;

- tarixiy-madaniy jarayonlar, alohida mintaqalarda rivojlangan madaniyatlar va ularning xususiyatlari *mohiyatini tushunish*;

- arxeologiya sohasida barcha ma'lumotlarni, xolislik va tarixiylik tamoyillik haqida *bilish, aytib berish*;

- arxeologik manbalar va ularning tarixiy-madaniy jarayonlarni o'rganishdagi ahamiyati, fanning zamonaviy uslubiy va nazariy vazifalari haqida *tasavvurga ega bo'lish*.

56-70 ball uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- tarixiy-madaniy jarayonlar, urbanizatsiya jarayonlarining shakllanishi va taraqqiyot bosqichlari, madaniy-xo'jalik shakllari *mohiyatini tushunish*;

- Jaxon arxeologiyasi fanining Vatanimiz tarixini o'rganishdagi ahamiyatini, arxeologiyaga oid ma'lumotlarni turli mintaqalar o'tmish tarixi va madaniyati muammolarini, qadimgi, antik va o'rta asrlar davri madaniyatlari va ularning o'ziga xos xususiyatlari hamda moddiy madaniyatini *bilish, aytib berish*;

- turli mintaqalar arxeologiyasi hamda ularning asosiy davrlari va bosqichlarining o'ziga xos xususiyatlari haqida *tasavvurga ega bo'lish*.

0-55 ball bilan baholanishi mumkin:

- arxeologiyaning asosiy davrlari va bosqichlari, uning o'ziga xos xususiyatlari, moddiy-madaniyat va ma'naviy madaniyat, urbanizatsiya, tarixiy,

etno-madaniy ijtimoiy-g'oyaviy, urbanizatsion jarayonlarining shakllanishi va taraqqiyot bosqichlari haqida *aniq tasavvurga ega bo'lmalik*;

- Jaxon arxeologiyasi fanining o'rganilish tarixini va ularga oid ilmiy adabiyotlarning tahlil usullarini, arxeologik davrlashtirish, alohida mintaqada madaniyatlar rivojlanishidagi farqlar, arxeologik manbalar va ularning tarixiy-madaniy jarayonlarni o'rganishdagi ahamiyatini *bilmaslik*.

Foydalaniladigan asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalari ro'yxati

Asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar

1. И. А. Каримов “Юксак маънавият-енгилмас куч”. Т. 2008.
2. И. А. Каримов “Тарихий хотирасиз келажак йўқ”. Т. 1997.
3. Miriam T. Stark. Archaeology of Asia. Blackwell Publishing Ltd. London. UK. 2006
4. Anati E. Les origines de l'art et la formation de l'esprit humain. Paris, 1989.
5. Lawrence Guy Straus., Berit Valentin Eriksen., Jon Erlandson., David R. Yesner. Humans at the End of the Ice Age: The Archaeology of the Pleistocene-Holocene Transition. 1996. New York.
6. Potts.D.T. A companion to the archaeology of the ancient Near East. West Sussex, PO19 8SQ, UK.2012.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Борисковский П.И. Древнейшее прошлое человечество М. 1980.
2. Борисковский П.И. Григорьев Г.П. Палеолит Африки. Ленинград. 1977.
3. Коробков И.И. Ранов В.А. Палеолит Ближнего и Среднего Востока . Ленинград 1978.
4. Борисковский П.И. Каменный век Южной и Юга – Восточная Азии Ленинград. 1971
5. Деревянко А.П. Каменный век Северной Восточной Центральной Азии. Новосибирск 1975
6. Елинек Я.; Большой иллюстрированный атлас первобытного человека. Артия Прага. 1982

Elektron resurslar:

7. www.history.ru
8. www.natura.com
9. www.archaeology.ru
10. www.archaeology.com